

Pauluse Eni Sulate Nomore Esaete Jemate Toini me Kota Korintuse

Lepate Menai

Kena akmenare kota Korintuse, kota elake me otoi Akaya. Tamata me kota Korintuse, bokala esi rekwa Tuhane mosa. Esitatu loko tuhane tinai mo kai esi ono nenuna bokala.

Tamata rebe ilepae Sou Misete memenai ete tamata Korintuse, mere Pauluse. Bei ilepae Sou Misete, tamata ilaru esi hlaleke loko Tuhane Yesuse (Ula. 18:1-11). Kena Pauluse ikeu bei kota Korintuse mere, Apolose iluake. Ile, tamata rebe esi hlaleke loko Kristuse esi kamale rebe ilepa rekwa titinai (Ula. 18:24-19:1). Apolose, kuru rebe iatetuke sibae Pauluse eni makerike (1Kor. 3:6).

Bulana ilaru ulia bei mere, jemate toini me kota Korintuse, esi leki sulate ete Pauluse. Ele mere eti Pauluse ileki sulate meije: iralake saisa rebe esi tneulu kena esi sulate eteije.

Pauluse ianetesи le yelu rebe esi onolu mise mo, esi tebi lomai, leini esi suka Pauluse moneka le esi suka Apolose pise elaka makete lekwe (1:10-12; 3:1-6). Iralake esi tneui loko maka kaije. Kena esi sulate lokoijе, esi tneu be: Sepo sae isuka kena ikai mo hoko mere mise o? Tamata rebe hlaleke loko Kristuse pende ihleke eni bina pise eni mokwai rebe ihlaleke mosare yelo? Hleke mokwaije yelo? Pusue meiju Pauluse ilepaelu kena pasale iture.

Iralake esi tneu be: Tamata rebe hlaleke loko Kristuse pende kane aklaline rebe rilukele ete

tuhane tinaije yele pibe mo? Ianetesи le leini esi kwakwaesi kena esi pake kbasa rebe esi supu bei Ro Misete. Kena sulate meije yelu bokala rebe ianetesи lokolu kai iatetukelu etesi.

Isi

1. Lepate menai kai hlamate (1:1-9)
2. Pauluse ianete jemate toini me Korintuse le esi rare kai lomai kai esi ono neune (1:10-6:20)
3. Iatetuke loko maka kai lomaije (pasale 7)
4. Hnaune loko manane rebe rilukele ete tuhane tinai more (8:1-11:1)
5. Hnaune loko binaru esi sou ulusi kena ibadare (11:2-16)
6. Hnaune loko kane sakesa kena Tuhane Eni mejare kena nete loko Yesuse Imatare (11:17-34)
7. Hnaune loko kbasa rebe supu bei Ro Misete (pasale 12-14)
8. Hnaune loko kwana suike (pasale 15)
9. Hnaune loko riluke kepene kena natue ete tamata susate me otoi Yudeare (16:1-4)
10. Hnaune pamuli kai hlamate (16:5-24)

Hlamate

1:1-3

1:3 Kwali betaya, Alla Eni jemate toini me kota Korintuse! Alla Ikoti imi peneka kena Eni tamata rebe eni dosa sae mo le imi kai Kristuse Yesuse esa peneka. Kai tamata etia neka rebe esi hlaleke loko Yesuse Kristuse pende ele mere neka. Ilere, ite pusumaki Tuhane kenaI.

Au, Pauluse kai iteki kwali Sostenese, ami kotie loko Alla be, “Alla Amate kai Tuhane Yesuse

Kristuse, riluke misete etesi kai ono lalesi ndene noma.”

Auku hake kena leki sulate meije ete imi le au meije Kristuse Yesuse Eni maka ulake. Alla ruai pine Ibitike au lulu ruai Eni sukare.

Alla Iriluke kbasa ete itere baue Yesuse Kristuse 1:4-9

⁴ Kwali betaya! Au kotie trima kasi boka bei Alla rebe au tatu lokoi ramere le bei Eni misete hoko imi supu ktiline beini baue Kristuse Yesuse.

⁵ Au kotie trima kasi boka bei Tuhane le imi kai Yesuse Kristuse esa peneka, hoko Ikbasae imi hidupe peneka leke kena sasaisa neka imi rekwa bei lepa loko Tuhane Eni lepataru kai imi rekwa mise titinai kena sasaisa neka.

⁶ Bei ktiline rebe imi supure, hoko ami lepa loko Yesuse Kristuse ete imire, imi rekwa be mere tinai.

⁷ Imi supu ktiline rebe Tuhane Iono ete imire peneka, hoko kena meije imi tatike iteki Tuhane Yesuse Kristuse Iluake suike ramere, imi pake imi ktiline mere rame.

⁸ Namake Tuhane Yesuse Kristuse ruai pine Iono lalemi ktili leke roma petu Iluake suike, Itutuke imi loko imi dosaru moneka le imi sala sae moneka.

⁹ Namake Alla Iono imi ktili le rebe Italuke Inete loko rame. Alla mere pine Ikoti ite kena ite esa kai Eni Nanae Yesuse Kristuse, Iteki Tuhane.

Jemata toini me kota Korintuse esi teu lomai 1:10-17

¹⁰ Kwali betaya, au kotie bei imi titinai kena iteki Tuhane Yesuse Kristuse Eni nane leke imi lulu saisa rebe tatike pine au beteke ete imi. Imi

nasuke lomai yake leke imi tebi lomai yake. Au sukare imi lalemi esa.

¹¹ Kwali betaya, au beteke ele mere le Kloë eni tamataru esi nanu imi ete au peneka be imi nasuke lomai.

¹² Esi beteke ete au be bei imire leini esi beteke be esi lulu Pauluse. Leini esi beteke be esi lulu Apolose. Leini lekwe esi beteke be esi lulu Petrus*. Yo leini makete esi beteke be esi lulu Kristuse.

¹³ Yesuse Kristuse nanakwalaIje esa, mere itea rebe hlaleke lokoIje. Kai nanakwala mere larake mo. Au Pauluse, au mata ete imi ndete ai tutini mo, kai baptise imire kena imi lulu au mo.

¹⁴ Au kotie trima kasi bei Alla le au baptise sae bei imi mo batuke au baptise Krispuse kai Gayuse luasi neka.

¹⁵ Yapine sae ibeteke be au baptiseni leke ilulu au.

¹⁶ O, yele! Au nete be Stepanuse kai eni luma toine lekwe au baptisesi. Po makete bei sie meru au nete be au baptise sae makete moneka.

¹⁷ Le Kristuse Iulake aure kena baptise tamata mo po kena lepae Sou Misete etia neka. Kai suke au lepae Sou Misete mere lulu auku maka rekwa mise titinaije yake, leke Kristuse Imata kena ai tutine esi kbasare esi guna.

*Tamata bokala esi supu hlamate peneka le esi
lene Sou Misete kena Yesuse Imata kena ai tutine
1:18-25*

¹⁸ Tamata rebe tatike pine esi supu poie kena otoi susate titinaije, esi beteke be pusue rebe

* **1:12** Kena Sou Yunanire leki Petrus mo po leki Kepase

ite alenake loko Kristuse Imata kena ai tutine, mere alena boroke. Po ete itere, Kristuse Imatare etiluke Tuhane Eni kbasa kena Ihlamate ite bei iteki nsalalaru.

¹⁹ Le sakesa kai Alla Eni lepate rebe nabi Yesaya ileki be:

“Pusue yelu rebe tamata maka rekwaru esi nature, namake Au atia pusulu.

Tamata rebe esi rekware,

Au trima esi maka rekwa mere mo.”[†]

²⁰ Hoko tamata rebe esi noake mise kai rekwa mise, tamata rebe esi rekwa bei atetuke agamare esi aturane kai tamata rebe esi rekwa kena lepa le pakalare, pamuli meije Alla Iaseluke peneka be esi maka rekwa mere esi guna sasaisa moneka.

²¹ Tuhane Iono mere lulu Eni lale misete. Tuhane Inoake leke masike tamata esi rekwa titinai po mere ekerisi loko Tuhane mo. Po Ibetek sou kena Yesuse Eni matale rebe ami beteke meije, pake kena hlamate tamata rebe ihlaleke, po tamata mei nusa meije esi beteke be sou mere esi guna sasaisa mo.

²² Tamata Yahudiaru esi kotie leke esi selu tanda herane pine esi persaye. Tamata Yunaniaru esi nikwa kena rekwa titinai leke esi persaye.

²³ Po ami alenake Kristuse rebe Imata kena ai tutine leke Ihlamate ite. Sou mere eono tamata Yahudiaru laleisu kera kai tamata rebe Yahudi more esi beteke be mere nloene.

²⁴ Po ete tamata Yahudi pise tamata Yahudi mo rebe Alla Ikotisi peneka leke esi hlaleke lokoIje, Tuhane Iaseluke Eni kbasare kai Eni maka rekwa mise titinaije etesi peneka baue Iriluke Yesuse Kristuse kena Ihlamateise.

[†] **1:19** Yes. 29:14

25 Le saisa rebe Alla Ionoe lulu rual Eni sukare, tamata esi noakele mere boroke. Po Tuhane Iono mere lulu Irekwa mise titinaije rebe elesi bei tamata inoakele. Saisa rebe Alla Ionoe kena Yesuse Imatare, tamata esi noake be ektili mo. Po saisa rebe Ionoe mere ekbasa lesi bei tamata eni ktiline.

Sepo Alla Ikoti ite kena ono eni nanae, Ililake tamata elake mo

1:26-31

26 Kwali betaya, imi nete loko imi keadane kena Alla Ikoti imire elia. Imi rebe persaye, batuke esa lua pine esi rekwa lulu tamata inoake, pise tamata rebe ikbasa, pise tamata elake.

27 Po tinaije, Alla Ibitike tamata rebe tamata esi beteke be tamata boroke leke ono asomie tamata maka rekware. Kai Alla Ibitike tamata rebe tamata esi sobueise leke ono asomie tamata rebe holmateise.

28 Alla Ibitike tamata makerike kai sae neka rebe tamata esi aninikeise, rebe tamata esi noake be esi ono untune sasaisa more kena Eni tamata leke sirike tamata elakaru esi kwakwalaru.

29 Alla Iono ele mere leke tamata sae kwakwaeni me Alla oai mo.

30 Alla rual pine Iono imi esa kai Kristuse Yesuse. Kai sepo ite esa kai Yesuse Kristuse rebe Imata kena ai tutine ete itere, ite rekwa Alla Eni rencana rebe mise titinai ete ite baue Yesuse Kristuse Imatare. Le bei Yesuse Ionoe mere, ite ono misete suike kai Alla. Kai Iono ite kena Eni tamata rebe Ibitike ite kena tie ite bei iteki dosaru.

31 Hoko kwali betaya, lupe me Alla Eni lepate rebe lekire ebeteke be:

“Nikwa leke ruami nane supu isike yake,

po nikwa leke Tuhane Eni nane supu isike

le saisa rebe Ionore.”‡

2

*Pauluse ilepae Alla Eni lepate kena Kristuse
Imatare lulu tamata eni maka noake mo
2:1-5*

¹ Kwali betaya, kena au luake loko imire au beteke Alla Eni rencana rebe tamata sae irekwa mosare ete imire, au pake saisa rebe tamata mei nusa meije esi noakele mo pise au lepa ete imire au pake lepata rebe imi susa nature mo po lepate piasa rebe imi nature.

² Le laleku esa peneka be au rue kai imire au lepae saisa makete mo batuke lepae Yesuse Kristuse. Lepa loko Imata kena ai tutine.

³ Kena au rue kai imire, kwakwae au kena aseluke be au rekwa mo, po au lepare mise mosa kai rilaku lekwe eti rareleku.

⁴ Lepata rebe au betekelu ete imire, au lepa kena rana lalemi lulu tamata irekwa mise titinaije mo, po au lepa loko Alla Eni lepataru, Ro Misete pine Ikbasae tamata rebe esi lene auku lepataru laleisu.

⁵ Au ono pusue meru leke imi hlaleke loko Kristuse bei saisa rebe tamata irekwa mise titinaije mo po mere bei Alla Eni kbasare.

*Alla Irencana lulu Irekwa mise titinaije leke
Yesuse Imata le iteki dosaru
2:6-16*

⁶ Po sepo ami lepa loko Alla Eni lepataru ete tamata rebe esi hlaleke titinaije, ami lepare rekwa mise titinai. Po ami noake lulu tamata mei nusa

---

‡ **1:31** Yer. 9:24

meije esi maka noake mo pise elaka rebe tatike pine esi matare esi maka noake mo.

⁷ Po ami noake kai ami lepae Alla Irekwa mise titinaije rebe bei akmena sae irekwa mosare. Bei Alla Eni maka rekwa mise titinaije, Iteu lepate peneka bei kena Itolae nusa meije mosa, leke bei saisa rebe Yesuse Kristuse Ionore, Alla Iriluke misete rebe misete titinaije ete ite.

⁸ Tamata rebe esi kbasa mei nusa meije esi rekwa Alla Eni rencana kena Yesuse Kristuse mo. Le sepo esi rekwa hoko esi paku Tuhane rebe isikeIne kena ai tutine mo.

⁹ Esi rekwa meru more, mere lulu Alla Eni lepate rebe lekire be:

“Saisa rebe tamata esi selu mosa,

esi lene mosa kai esi noake mosare,

Alla Iaknekae ete tamata rebe esi okiNe.”*

¹⁰ Tamata esi rekwa Alla Eni rencana kena Tuhane Yesuse Kristuse ete itere mosa, po Ro Misete Ibeteke Eni rencana mere ete ite peneka. Le Ro Misete Irekwa pusue yelu kai yelu rebe kbuni me Alla laleIje lekwe.

¹¹ Le rebe rekwa tamata laleije batuke tamata mere ruai neka. Sakesa neka Alla Eni Rore rual pine Irekwa Alla laleIje.

¹² Ite lekwe lulu tamata mei nusa meije esi noakele mo po Alla Eni Rore Ikbasae ite leke ite rekwa pusue yelu misete rebe Irilukelu ete itere.

¹³ Hoko ite beteke saisa rebe Alla Irilukele ete itere, ite lulu saisa rebe tamata irekware mo po ite pake lepata rebe Alla Eni Rore Iatetukele ete itere leke ite lepa loko Alla ete tamata rebe Ro Misete Ikbasaine.

---

* **2:9** Yes. 64:4

¹⁴ Po tamata rebe Alla Eni Rore Ikbasaine more itrima saisa rebe Alla Eni Rore Ibetekel mo. Le inati mo hoko inoake mere esi guna sae mo. Le batuke tamata rebe Alla Eni Rore kbasaine pine inati lepata meru.

¹⁵ Tamata rebe Alla Eni Rore Ikbasaine inati pusue mere po tamata rebe Alla Eni Rore Ikbasaeni more inati tamata rebe Alla Eni Rore kbasaine ionore mo.

¹⁶ Le mere betekel me Alla Eni lepate rebe lekire be:

“Tamata irekwa Tuhane laleIje mo
hoko sae iahnauI mo.”[†]

Po ite rebe Eni Ro Misete Ikbasae itere, ite rekwa saisa rebe me Yesuse Kristuse laleIje.

3

*Isike tamata rebe esi kerike Alla Eni makerike
yake, yapine jemate toini esi lara lomai*

3:1-23

¹ Kwali betaya, kena au me kai imire, au lepa ete imire lupe au lepa ete tamata rebe Alla Eni Rore Ikbasaise mo. Po au lepa loko imire, au pake lepate rebe imi nati nunure saka inate sae ilepa loko eni nanae rebe eku rueleije sare.

² Akmenare au atetuke imire saka au ala imire, au riluke manane rebe imi kane tekwa pende. Ele mere hoko imi nati hnaune ete tamata rebe Ro Misete Ikbasaise mo rebe imi leneule. Meije lekwe imi nati meru mosa.

³ Le imi atate mei nusa meije, imi hleke mosa. Au lepa ele mere le sepo lalemi tia kai teta lomai,

---

[†] **2:16** Yes. 40:13

mere easeluke be imi lulu tamata eni sukare lupe tamata rebe esi rekwa Alla more.

⁴ Le sepo sae ibeteke be, batuke lulu Pauluse neka yo leini esi beteke batuke lulu Apolose neka, hoko atate ele mere easeluke be imi hleke imi atate mei nusa meije mosa.

⁵ Tinaije, Apolose mere sire? Kai au Pauluse meije sire? Amire batuke Alla Eni tamata makerike, rebe tapa imi kena imi hlaleke loko Kristuse. Batuke ami lulu amiki makerike rebe Alla Iulake ami kerikele.

⁶ Kena Alla Eni makerike, au lepae Yesuse Kristuse Eni lepataru saka tamata maka andinu, iatnane kena eni ndinure. Apolose iatetuke imi saka tamata rebe irana kwele kena isoba ndinu mere. Po Alla rual pine Ikbasae lalemi saka Iono tnanel a kena ndinure kusure.

⁷ Hoko rebe atnane pise sobare mere pentine mo, po rebe pentine Alla rebe Iono tnanele kusure.

⁸ Tamata rebe iatnane bibite kai rebe isobare sae ilesi bei sae mo. Alla Iriluke hadia etesi lulu sae erini makerike.

⁹ Ami kerike sakesa ete Alla kena Eni makerike, yo imire lupe ndinu rebe Alla Ikerikele. Kai imire lupe Alla Eni Luma lekwe. Imire Alla rauI Enie.

¹⁰ Alla Iono au rekwa meije, aure lupe tamata ikerike luma, au tolae pandasi kai tamata makete ielete luma kena pandasi mere. Papela tamatare suke iselu mimise be eleke luma kena pandasi mere emise.

¹¹ Le Alla rual Itolae Yesuse Kristuse lupe pandasi kena luma mere po tamata makete mo.

¹² Tamata rebe esi luake kena atetuke imire lupe tamata rebe esi eleke luma kena pandasi

mere. Leini esi pake mase, leini esi pake perake kai leini esi pake batu rebe esi belini elake mere batu permata po leini lekwe esi pake ai, tapuane nsekile kai ala batai.

¹³ Papelake tamata eni makerike tatike esi hasile kuru pise more ite selue kena Kristuse Iluake suike. Le petu mere papelake tamata eni makerike teheke kena auwera be kuru pibe mo leke supu selue mise me tamata oasi.

¹⁴ Sepo auwera kotu sire eni luma rebe eleke kena pandasi mere mo, hoko ile mere isupu hadia.

¹⁵ Po sepo sae eni makerike kotue hoko isupu hadia ndete surga mo. Ile mere isupu hlamate po saisa rebe ionore tinai mo eono eti supu hlamate lupe ibala kena auwe rebe mahake kotuije.

¹⁶ Imi saka Tuhane Eni Luma kai Eni Rore Ikbasae imire, imi rekwa moyo?

¹⁷ Sepo sae iatetuke mise mo kena iatia Tuhane Eni Lumare hoko namake Tuhane Iono tamata mere isilaka lekwe. Imire saka Tuhane Eni Luma rebe ruai¹ lilakele leke imi dosa kai salare sae moneka.*

¹⁸ Sae kuesa bei imi ilemake ruai yake le isike ruai le inoake be irekwa loko yelu mei nusa meije. Po misete tamata mei nuse meije esi noake be irekwa loko yelu mei nusa meiju mo, leke lulu Tuhane, tamata mere irekwa.

¹⁹ Le lulu Tuhane, saisa rebe tamata esi noakele kai esi rekware mere boro rebe namake eono esi

---

* ^{3:17} Kena sou Yunanire ayate meije elere: Sepo sae iatia Tuhane Eni Lumare hoko Iatia tamata mere lekwe. Hoko tamata leini esi noake atia Tuhane Eni Lumare le esi atetu bei yelu miseta mo. Po tamata leini esi noake be atia Tuhane Eni Lumare le ono yelu rebe tinai mo pise ono tamata persaye esi larake lomai.

guna sasaisa mo. Lupe Alla Eni lepate rebe lekire ebeteke be:

“Tamata rebe irekwa loko nusa meije mise titinaije namake Tuhane Iono eni guna sasaisa moneka sepo iiiske ruai loko eni maka rekwa mere. Namake mere sakesa kai tamata mere ilo ruai.”[†]

20 Kena Alla Eni lepate rebe lekire ebeteke lekwe be:

“Tuhane Irekwa tamata rebe irekwa mei nusa meije, mere pususi maka noake boroke rebe esi guna sae mo.”[‡]

21 Ele mere hoko imi beteke be elake sae ilesi bei sae yake, eti imi larake lomai le imi isike elake sae yo saere imi isikeni mo. Imi ono ele mere yake le pususi ono misete ete imi.

22 Au, Apolose kai Petrus[§] pine ami pusuma tapa imi leke keri imi loko misete. Kai nusa meije, pise imi hidupe kai matale, bei petu meije roma petu susuike pusue meru keri imi kena rue mise.

23 Kai imi layani Yesuse Kristuse kai Yesuse Kristuse Ilayani Alla.

4

Alla Ikoti ami kena layani Kristuse peneka 4:1-21

1 Hoko suke imi kotie amire Yesuse Kristuse Eni tamata makerike. Ami kerike Eni makerike, rebe Itiluke ete ami leke ami beteke loko saisa rebe Alla Ionore po kena akmenare sae irekwa mere mosa.

[†] 3:19 Ayp. 5:13   [‡] 3:20 Isi. 94:11   [§] 3:22 Petrus eni nane saere Kepase.

² Sepo elake sae iriluke makerika ete tamata makerike sae, elake mere isukare tamata makerike mere ilulu eni pletare rame.

³ Po kwali betaya, ete aure sepo imi teu pakala ete au pise imi keri au ete maka teu pakala kena nikwa auku nsalale, namake au tuli kai mere mo. Au lekwe, au teu pakala ete au ruaku mo.

⁴ Au noake be au ono sala sasaisa mo. Po mere etiluke mo be au nkena. Au nkena pise au salare, Alla rual pine Itilukele.

⁵ Petu kena Tuhane Iteu pakala ete pusue tamatare luake mosa. Hoko kahulake kena leuke sala ete lomai yake. Imi namake eti Tuhane Iluake suike mina. Namake Iaseluke saisa rebe bunikele. Isibake saisa rebe kbuni kena tamata laleije. Kena mere pine papelake tamata isupu isike bei Tuhane.

⁶ Kwali betaya, au lepae pusue meru, au pake au kai Apolose saka conto leke sepo imi noake loko auku lepataru, namake imi nati saisa rebe me kena Alla Eni lepate rebe lekire. Sepo imi lulu Alla Eni lepate mere hoko imi isike elake sae yo imi sobue elake makete mo.

⁷ Sae iono imi lesi bei tamata makete mo. Alla rual lekwe Iono imi lesi bei tamata makete mo. Saisa rebe imi supulu meru Alla rual pine Irilukele ete imi. Hoko kwakwae imi yake le saisa rebe imi supulu meru Tuhane Irilukele.

⁸ Tinai, imi kotie sasaisa moneka le imi noake be imi supu kbasa peneka, rekwa mise titinai peneka, imi noake mise hoko imi ono ruami sakesa kai kamale. Po amire mo. Sepo imi ono kamale peneka hoko mise leke ami pleta sakesa kai imi noma,

⁹ le amia meiju tamata rebe pakuna mo. Ete aure, amia rebe Kristuse Eni maka ulaka meiju ami ono saka tamata maka kusu bui rebe namake supu hukumane matale, rebe pusue tamata kai malekataru esi limese ami supu hukumane.

¹⁰ Bei Kristuse pine tamata mei nusare esi selu amire, esi noake be ami boro le saisa rebe ami onore. Po imi noake be imi rekwa le imi kai Yesuse Kristuse esa peneka. Tamata esi lene loko ami mo po batuke esi lene loko imi. Ami supu sobue yo imi supu isike beisi.

¹¹ Roma petu meije ami tiama sene kai kmalake ami, amiki pakiane batuke mei nanakwalamaru neka. Ami supu teta, amiki luma ruamare sae mo.

¹² Ami kerike ktili eti knatike ami kena nikwa hidupe. Tamata esi sobue ami po ami kotie loko Tuhane leke Iriluke misete etesi. Sepo tamata esi ono susate ete ami, ami tahane lale neka.

¹³ Tamata esi toae ami po ami eseluke lale misete etesi. Esi ono ami saka noune mei nusa meije. Eti meije esi ono ami saka nusa meije esi ndopone sa.

¹⁴ Au leki meije ete imi po au suka ono asomie imi mo po au anete imi lupe ruaku anare neka.

¹⁵ Le masike imi tamata bokala me rebe esi liku lalane ete imi kena hlaleke loko Kristuse Yesuse po imi amate esa neka. Au ono amate ete imi rebe esa kai Kristuse le au lepae Sou Misete ete imi peneka.

¹⁶ Hoko au beteke be imi lulu auku sifate.

¹⁷ Kai leke imi lulu auku sifate hoko au ulake Timotiuse ilome loko imi. Au okini titinai lupe au ruaku anare neka. Iono sasaisare lulu Tuhane Eni suka. Namake ianete imi loko sifate rebe au lulue le au esa kai Kristuse Yesuse peneka. Auku sifate kena auku hidupe meije sakesa kai saisa rebe au

atetuke ete jemata toini etia-etia nere.

18 Po bei imire, leini kwakwaesi le esi noake be tatiike pine au keu loko imi mo.

19 Po sepo Tuhane Ibuka lalane ete au hoko takwali mo au luake loko imire reneka. Imi tatiike neka, namake au luake, au selu tamata kwakwala meru esi atate. Esi lepa loko esi kbasaru batuke me birusi neka pise esi kbasa me tinai le Ro Misete Ikbasaesi.

20 Le sepo Alla Ikbasae sae eni hidupe hoko Tuhane Itiluke Eni kbasare kena tamata mere eni hidupe leke iono lulu nkenale. Tamata mere batuke ilepae kena birui yake.

21 Hoko imi suka andia. Imi nete! Imi hleke imi sifate kwakwale mere leke au luake, au nasuke imi yake po au luake kena maune kai lale misete kena atetuke imi.

5

Kwakwae imi le imi maka persaye yake po hleke imi dosaru

5:1-13

1 Tamata esi nanu ete au peneka be bei imire, tamata leini me esi sablia. Ile sae bei tamata rebe esi suka sabliare isablia kai inai tirire rame. Tamata rebe esi rekwa Tuhane mosare lekwe esi ono ele mere mo, hoko imi lekwe ono ele mere yake!

2 Imi asomi tekwa mo po kwakwae imi kena imi persaye. Mise lesire, kaplalemi le tamata esi atate ele mere eleki suisi leke esi lupu kai imi moneka.

3 Kwali betaya, tinai, masike au sakesa kai imi ete mere mo po laleku eme kai imi. Hoko au teu hukumane ete tamata neuna meru peneka saka

au me kai imire neka. Au beteke ete imi be, “Kena Tuhane Yesuse Eni Nane, tamata rebe iono tiae ele mere suke hukumeni.”

⁴ Sepo imi lupuke lomai kena iteki Tuhane Yesuse Eni kbasare, imi noake be au me kai imi. Kai kena iteki Tuhane Yesuse Eni kbasare,

⁵ tamata rebe iono ele mere suke pusumi suini bei jemate toini leke ro tiaru esi elake ekbasaeni, leke isupu susate mei nusa meije, iblaké kera eti irani. Imi ono ele mere leke ihleke bei eni dosa mere leke kena Tuhane Iluake suike isupu hlamate.

⁶ Kwakwae imi le imi maka persaye yake. Le imi ono dosa esare namake eono tamata bokala esi ono dosa lekwe. Imi rekwa mere moyo? Mere sakesa kai tamata esi beteke be, “Ragi teputi tone po eono adonane sa.”

⁷ Ele mere hoko imi poie pusue imi atete tiae mere saka kena Yahudiaru esi petu kane roti rebe pake ragi more esi poie pusue ragiaru. Bei mere imi ono tamata rebe sala sae mo. Le imi nkena peneka le Yesuse Kristuse Iono saka domba rebe esi palae ete Alla kena Yahudiaru esi pesta rebe kane roti rebe pake ragi more. Imi lekwe saka roti rebe ragi sae more rebe tamata Yahudiaru esi kanele kena pesta mere.*

⁸ Ele mere hoko iteki hidupe meije, ite ono saka esi ono kena Yahudiaru esi pesta mere. Saka esi kane roti rebe pake ragi more hoko ite ono dosa kai neune yake. Po ite ono saisa rebe nkenare rame saka ite kane roti rebe pake ragi more.

⁹ Kwali betaya, kena auku sulate akmenare, au

* ^{5:7} Piasare tamata Yahudiaru esi umpamae dosare kena ragi.

ahnau imi leke imi ono ebe kai tamata rebe esi ono ntasite yake.

¹⁰ Rebe au betekele, mere au beteke tamata rebe esi rekwa Tuhane. Tamata rebe esi rekwa Tuhane mosa rebe esi sablia pise lalesi loko kepene pise tanei boka eleki esi ndea pise esi kane tamata makete eni knatile pise esi tatu loko tuhane tinai more, mere au betekesi mo. Au beteke ete imi mo be imi tehaike tamata rebe esi persaye mo rebe esi ono ele mere. Sepo imi rue mei nusa meije moneka pine imi supu lalane kena lau bei tamata bokala rebe esi persaye more.

¹¹ Rebe au lekire kai au beteke suike meije, mere au lepae tamata rebe inaku be ihlaleke loko Kristuse yo ono ntasite, lalei loko kepene kai tanei boka, tatu loko tuhane tinai mo, sobue tamata makete, inseli, kai kane tamata makete eni knatile. Tamata ele mere tehaike yake. Rue kane sakesa kaisi yake.

¹² Tamata rebe esi hlaleke loko Alla mosare auku hake kena teu lepate etesi mo. Imi lekwe batuke supu hake kena lepa ete tamata rebe esi hlaleke loko Allare.

¹³ Alla rual pine Eni hake kena lepa ete tamata rebe esi hlaleke lokoI mosare. Imi nete loko Alla Eni lepate rebe lekire ebeteke be:

“Tamata rebe esi ono dosare, imi suisi siri bei jemate toine.”[†]

6

Imia rebe hlaleke loko Alla sakesare imi keri lomai loko maka teu pakala rebe irekwa Tuhane

---

[†] 5:13 Huk. 13:5, 17:7

*more yake
6:1-11*

¹ Kwali betaya, sepo imi pakala kai imi kwalimi pise betami rebe imi hlaleke sakesa loko Kristuse, imi kerie ete maka teu pakala rebe irekwa Tuhane mosare yake kena iteu pakala mere. Le mula pine imi koti Tuhane Eni tamataru kena teu imi pakala mere more?

² Tuhane Eni tamataru esi hake kena teu pakala ete tamata mei nusa meije esi nsalalaru, imi rekwa pende pi moyo? Sepo namake ite rebe hlaleke loko Tuhane, ite teu pakala ete tamata nusa meije esi dosaru hoko pakala rebe tone imi ruami teure yele.

³ Tatike pine ite teu pakala ete malekataru esi nsalalaru, imi rekwa pende pi moyo? Hoko tamataru esi pakala rebe esi onolu pela pture ite teure yele.

⁴ Hoko pakala ele mere imi kerie ete tamata rebe esi rekwa Tuhane mosare yake.

⁵ Au beteke ele mere leke ono asomie imi. Kena teu pakala ete sie rebe esi pakalare imi tamata maka rekwa me moyo? Le mula pine

⁶ imi keri imi kwali betaya rebe imi hlaleke sake-sare esi pakalare ete maka teu pakalare iteure? Batuke ele mere mo po maka teu pakalare, ih-laleke loko Tuhane mo.

⁷ Sepo keri tamata esi pakalare loko maka teu pakalare leke esi teue, mere sakesa kai imi ono sala hoko sakesa kai imi kalare neka. Mise lesi tamata esi ono neune ete imi pise ono rugi imi po imi kerisi loko maka teu pakala mo. Sepo imi kerisi hoko mere sakesa kai imi ono susaes.

⁸ Sepo imi kerisi loko maka teu pakala, mere sakesa kai imi ono neune ete tamata makete le imi ono esi rugi, eleyo siere imi ebe rebe imi hlaleke loko Tuhane sakesa.

⁹ Imi rekwa peneka be tamata rebe ilulu Tuhane Eni sukare more, ile mere ikusu Tuhane Eni tamataru, rebe Tuhane Ipletaesi saka kamale ipletare mo. Imi noake sala eleki imi lemake ruami yake. Le tamata rebe isablia, itatu loko tuhane tinai mo, tamata rebe isablia kai tamata makete eni bina pise mokwai, tamata rebe iono atate misete mo rebe mokwai ono ebeke mokwai,

¹⁰ tamata ndeane, tamata rebe lalei loko kepene kai tanei boka, tamata rebe inseli, tamata rebe isobue tamata makete, tamata rebe ikane tamata makete eni knatile, pusue tamata ele meru esi kusu Tuhane eni tamata mo rebe Ipletaisi pende.

¹¹ Akmenare imia leini imi atate ele mere. Po pamuli meije imi dosaru ampunelu peneka. Imire Tuhane Eni tamata peneka rebe dosa sae mo. Tuhane Iteu peneka be imi sala sae moneka le bei saisa rebe Tuhane Yesuse Kristuse Ionore kai Tuhane Eni Rore Eni kbasare.

*Pake nanakwalare kena ono ntasite yake po
pake kena ono misete leke Tuhane Isupu isike
6:12-20*

¹² Kwali betaya, tamata leini esi beteke iteki nanakwalamaru esi hubungane kai hlaleke loko Tuhane mo, hoko nanakwalare ono kena sasaisa neka mula mo. Po pusue yelu rebe onoe mere esi guna sae mo. Au suka kena riluke nanakwalakue mo kena sasaisa ekbasae neka.

¹³ Tamata leini esi beteke be, “Manane kusu kena iteki tibuimaru eleki iteki tibuimaru hnouke

manana meru. Kena Tuhane Iono ite matare, manane kai iteki tibuimaru pakele moneka, hoko iteki tibuimaru kai iteki nanakwalamaru pusulu pakele kena ono sasaia neka mula mo, sebei bei ite neka.” Au beteke ete imi be ele mere mo. Iteki nanakwalama meiju pake kena ono ntasite yake po isike Tuhane. Kai Tuhane lekwe namake Iriluke misete ete iteki nanakwalamaru.*

¹⁴ Alla Ikbasa eti Iono Tuhane Yesuse Ikwana suike. Ele mere lekwe, Eni kbasare eono ite kwana suike.

¹⁵ Kwali betaya, imi rekwa peneka be iteki nanakwalamaru, Kristuse Eni nanakwalaI lekwe. Le grejare, Kristuse nanakwalaI. Hoko ite pake nanakwalamaru kena ntulu kai bina lalane yelo? Masike elia lekwe po ono ele mere yake.

¹⁶ Suke imi rekwa be sire intulu kai bina lalane ile mere iesa kai bina mere lekwe. Le kena Alla Eni lepate rebe lekire ebeteke be:

“Luaise esa peneka.”†

¹⁷ Po tamata rebe ilulu Tuhane pende Iesa kaiNi peneka. Tuhane Eni Rore kai ile mere eni rore esa peneka.

¹⁸ Hoko imi raka mimise leke imi ono ntasite yake. Le bei dosa rebe piasa tamata esi

* **6:13** Tamata makete esi noake ayate mejie esi natire elere: Namake tamata leini esi beteke be, “Manane erue kena iteki tibuimaru neka kai iteki tibuimaru pine ehnouke manane, hoko iteki tibuimaru kai iteki nanakwalamaru pake kena ono sasaia neka sebei bei ite neka.” Po au beteke ete imi be namake Tuhane Iono eti ite mata, manane kai iteki tibuimaru pakele moneka. Po pake iteki nanakwalamaru kena ono ntasite yake po pakele kena isike Tuhane. Kai Tuhane Iriluke misete ete iteki nanakwalamaru lekwe. † **6:16** Atn. 2:24

onore, ono ntasite pine eono dosa ete tamata mere nanakwalaije.

¹⁹ Kwali betaya, imi rekwa peneka be, imi nanakwalami mere Ro Misete Ėni luma. Ime kai imi. Tuhane Alla Iono Ro mere kbasae imi. Nanakwalami mere imie mo, po mere Tuhane Enie.

²⁰ Le Tuhane Isabe imi peneka kai Iseli pusu peneka. Hoko suke imi pake nanakwalaimu kena ono misete leke Alla Isupu isike.

7

*Pauluse ilepa loko tamata rebe kai kai rebe kai more
7:1-16*

¹ Kwali betaya, meije au lepa loko yelu rebe imi lekie ete aure. Imi tneu be, “Sepo mokwai sae isuka kena ikai mo hoko mise o?” Au beteke ete imi be mere mise.

² Po leke sablia yake, hoko mise lesi mokwai ikai eni binasa kai bina ikai eni mokwaisa.

³ Mokwai rebe ikai pende isuka ntulu kai eni bina mo yake. Sakesa neka, bina rebe kai pende isuka ntulu kai eni mokwai mo yake. Tamata rebe esi kaije esi ono ele mere enkena.

⁴ Binare ikbasae ruaini nanakwalaije mo. Eni mokwai pine ikbasae nanakwalaije. Sakesa neka mokwai ikbasae ruaini nanakwalaije mo. Eni bina pine ikbasae nanakwalaije.

⁵ Mokwai kai binare imi suka kena ntulu kai lomai mo yake. Imi suka ntulu kai lomai mo petu kuilare yele kena kotie loko Alla po suke lua pusumi suka. Po pela eleki suke ntulu kai lomai

suike. Le sepo mo hoko namake pine imi lulu ro tiare esi sukare le imi ktili kena tahane lalemi mo.

⁶ Au beteke ele mere, au ulake pusue kai mo, po au beteke lulu auruku laleku neka.*

⁷ Au sukare pusue tamata esi kai mo, lupe aure. Po papelake tamatare, Alla Iriluke kbasa etei peneka. Sae, Alla Iriluke kbasa etei kena kai mo, sae makete, Alla Iriluke kbasa etei kena kai.

⁸ Ete tamata rebe esi kai mosare kai ete bina baluaru au ahnausi leke esi kai moneka lupe aure.

⁹ Po sepo imi tahane lale mo hoko imi kai. Mise lesi imi kai le imi tahane rua lalemi mo.

¹⁰ Ete sie rebe esi kai pende auku hnaune eteise elere. Pleta meije bei au mo po bei Tuhane. Bina rebe ikai pende ihleke eni mokwai yake.

¹¹ Po sepo bei sasaisa pine ihleke eni mokwaije peneka, hoko suke ikai mokwai makete suikeye moneka. Po ileu suikeye loko eni mokwaije hoko yele. Kai mokwai lekwe hleke eni bina yake.

¹² Ete maketaru au ahnausi lekwe, hoko lene. Hnaune meije bei au ruaku, bei Tuhane mo. Sepo mokwai sae rebe ihlaleke loko Kristuse pine ikai kai bina rebe ihlaleke loko Kristuse mo po bina mere lalei titinai kena irue sakesa kaini hoko ihlekei yake. Rue kaini eti mata.

¹³ Kai sepo bina sae rebe ihlaleke loko Kristuse pine ikai kai mokwai rebe ihlaleke loko Kristuse mo po mokwai mere lalei titinai kena irue sakesa kaini hoko ihlekei yake. Rue kaini eti mata.

* ^{7:6} Tamata leini esi noake ayate meije esi natire elere: Au beteke ele mere, imi nati sala yake be au lake imi leke imi ntulu kai lomai yake. Au ulake imi kena nikwa olase kena kotie loko Alla kena cara ele mere mo.

14 Le binare ihlaleke loko Kristuse hoko lulu Tuhane kai mere dosa sae mo. Sakesa neka mokwaije ihlaleke loko Kristuse hoko lulu Tuhane kai mere dosa sae mo. Sepo kai ele mere mo hoko namake esi kwetelaru Tuhane Irakasi mo.

15 Po sepo mokwai rebe ihlaleke loko Kristuse mosare, ihleke bina rebe ihlaleke loko Kristuse pise bina rebe ihlaleke loko Kristuse mosa ihleke mokwai rebe ihlaleke loko Kristuse peneka hoko sebeisi neka. Ile rebe hlaleke loko Kristuse pende ilake eni bina pise eni mokwai rebe hlaleke loko Kristuse mosare kena hleke yake le Tuhane Isuka ono lomai mo.

16 Sebeie amu bina pise mokwai rebe ihlaleke loko Kristuse mo mere ikeu le amu bina pise mokwai rebe ihlaleke loko Kristuse mo mere tatike pine ihlaleke loko Kristuse, pise mo, arekwa mosa.[†]

*Sebeie sae hidupe lulu eni hidupe kena Alla
Iono ihlaleke lokoI memenaije*
7:17-24

17 Po kwali betaya, suke papela tamatare hidupe lulu Tuhane Iono ete imire. Kai imi hidupe suke lulu imi hidupe kena Alla Ikoti imi kena hlaleke lokolje. Mere rebe au atetukele ete pusue jemata toini etia neka.

18 Umpama, sepo kena Alla Iono tamata mere ihlaleke lokoIje, isunate peneka hoko iatula kena sirike sunate esi lakwai butaije yake. Eleyo ile

---

[†] **7:16** Tamata leini esi noake ayate meije esi natire elere: Po yapine amu bina pise mokwai rebe ihlaleke loko Kristuse more, ilulu ale kena ihlaleke loko Kristuse, leke supu hlamate.

rebe kena Alla Iono ihlaleke lokoIje pine isunate mosa hoko ile mere ikotie kena sunateni moneka.

¹⁹ Le lulu atate sunate pise sunate mo mere pentine mo. Rebe pentine lulu Alla Eni pletaru.

²⁰ Hoko papelake tamata sebeie sae ihidupe lulu eni keadane kena Alla Iono ihlaleke loko Kristuse.

²¹ Sepo kena Alla Iono iahlaleke loko Kristuse, ile tamata makerike rebe eni kbasa sae mo hoko kaplalei kena noake mere yake. Po sepo isupu kesempatane kena supu tie hoko kena mere ipakele mimise.

²² Le tamata makerike rebe eni kbasa sae mo rebe ihlaleke loko Tuhane pende, tamata esi noake be ile tamata makerike rebe eni kbasa sae mo po lulu Tuhane isupu tie peneka. Eleyo tamata makerike mo rebe ihlaleke loko Tuhane pende, iono Kristuse Eni tamata makerike.

²³ Tuhane Isabe imi peneka. Kai Iseli pusue imi belimie peneka. Hoko imi ono tamata makerike ete tamata moneka, po lulu Tuhane.

²⁴ Hoko kwali betaya imi, imi keadane kena Alla Iono imi hlaleke loko Kristuse, imi hidupe lulu mere neka, imi me sakesa kai Tuhane.

Hnaune ete tamata rebe esi kai mosare 7:25-40

²⁵ Meije au lepa loko tamata rebe esi kai mosare. Mere Tuhane ibeteke sasaisa ete au mo kena au betekele etesi. Po Tuhane Ibitike au peneka le laleI noa au hoko au riluke hnaune ete imi.

²⁶ Ite nete be meije ite supu susate hoko au noake be mise lesire sebeie sae ihidupe lupe eni keadane kena meije neka.

27 Sepo sae ikai peneka hoko ihleke eni bina yake. Kai sepo sae ikai mosa hoko inikwa bina kena kai yake.

28 Po sepo ikai hoko mere dosa mo. Sakesa neka bina beluke sae isuka kai, mere lekwe dosa mo. Po batuke sie rebe esi kaije tatike pine esi supu susata bokalaru. Kai au sukare imi supu susata meru mo.

29 Kwali betaya, suke imi rekwa be, lau moneka nusare atiare reneka hoko kena petu lesina meiju sie rebe esi kai pende suke esi kerike loko yelu makete pentine lesi bei saisa rebe suke esi kerikele ete esi luma takare.

30 Kai sie rebe esi ranire esi susa kuate yake eti esi nete loko Tuhane mo yake, sie rebe esi malire lalesi ndina kuate yake eti esi nete loko Tuhane Eni makerike mo yake. Sie rebe esi sabe sasaisa pende esi nete loko esi taneia meru kuate yake eti esi nete loko Tuhane Eni makerike mo yake, le taneia meru urue eti pela mo.

31 Kai saisa rebe tamata esi noakele yake, esi makerike kai pusue yelu mei nusa meije esi hlalekeule yake. Le takwali moneka nusa meije kai yelu rebe ite selure, namake sae moneka.

32 Au sukare imi supu tie bei susate. Tamata rebe ikai more, isupu susate saka tamata rebe ikaije mo, po batuke inoake Tuhane Eni makerike neka. Le inoake be iono elia leke eono Tuhane laleIje ndinare.

33 Tamata rebe eni bina peneka, namake inoake nusa meije esi yelu boka le isuka kena ono eni bina laleije ndina,

34 hoko laleije lara lua. Bina rebe ikai mo pise bina beluke rebe ikai more, isuka kena

nanakwalai kai laleije kai eni sifate pusulu lulu Tuhane Eni sukare. Po bina rebe ikai pende, inoake nusa meije esi yelu boka le isuka kena ono eni mokwai laleije ndina.

35 Au leki pusue meije ete imi kena imi misete po kena lake imi mo. Au sukare imi atate keri imi kena misete kai imi maka noake lekwe lara lua mo po batuke ete Tuhane.

36 Sepo mokwai sae iono kena kai bina rebe luasi taluke lomai kena kai pende, kai bina mere ikaije yele peneka hoko sebeie esi kai neka. Namaake yanoma eti mokwaije iono saisa rebe mise mo ete bina mere. Po esi kai neka. Kaije dosa mo.[‡]

37 Po sepo mokwaije iteu me lalei peneka be ikai kai bina rebe luasi naku be tatike pine luasi kaije moneka, kai rebe iteue mere bei lalei titinai hoko iteue mere tinai mahabe itahane lalei titinai.[§]

38 Hoko mokwai rebe ikai kai bina rebe luasi taluke lomai kena kaije mere mise, po sepo ikai kai bina mere moneka, mere iono misete lesi leneka.

39 Bina rebe ikai pende, ikai suike bei eni mokwai yake, sepo eni mokwai eri rue sa. Sepo eni mokwai imata peneka hoko sebeie ikai kai sae neka rebe isukai, mahabe mokwaije ihlaleke loko Kristuse.

40 Sepo ikai suike moneka, mere mise lesi. Au noake be rebe au beteke meije bei Alla Eni Rore.

[‡] **7:36** Tamata leini esi noake be ayata meije elepa loko amate sae rebe isuka riluke eni nanae binare ete mokwai sae. [§] **7:37** Tamata leini esi noake ayate meije esi nature elere: Po sepo mokwai isuka kai kai bina rebe luasi naku kena kaije moneka, saisa rebe ionoe mere nkena mahabe mere lulu lalei ruai, kai bei tamata makete ipaksa yake.

8

*Pauluse iahnau jemate toini loko manane rebe
rilukele ete tuhane tinai more
8:1-13*

¹ Kwali betaya, meije au lepa loko manane rebe tamata esi rilukele ete tuhane tinai more. Kwakwae imi eleki imi beteke be imi hlaleke loko Tuhane peneka hoko kena sasaisa neka imi rekwa mise titinai. Po au beteke ete imi be noake ele mere eono tamata kwakwaeni. Po sepo ite oki tamata makete, sakesa kai ite onosi hlaleke ktili loko Tuhane neka.

² Sepo sae noake be irekwa titinai, mere tiluke be irekwa boka mosa.

³ Po tamata rebe ioki Alla, Alla Irekwai titinai.

⁴ Au lepa loko manane rebe rilukele ete tuhane tinai more. Ite rekwa be tuhane tinai more enkena mo kai esi kbasa sae mo. Ite rekwa be Alla rual pine Ikbasa.

⁵ Tinai piasare tamata esi tatu loko tuhane tinai more bokala rebe ndete lanite kai mei nusa,

⁶ po ete itere, Allare batuke esa. Ile, Amate rebe Itolae pusue yelu. Kai ite hidupe kena layaniNi. Kai Tuhane lekwe batuke esa, mere Yesuse Kristuse. Tolae pusue yelu mei nusa meije baueNi kai beiNi pine ite hidupe.

⁷ Masike ele mere po tuhane tinai more enkena mo kai esi kbasa sae more, pusue tamata rebe esi hlaleke loko Tuhane, esi rekwa mo. Hoko eti roma meije esi kane manane rebe rilukele ete tuhane tinai mo, rebe tamata maka hlaleke loko Tuhane mosare esi abeliele, esi noake be esi ono dosa ete ruasi peneka. Esi noake ele mere le esi hlaleke ktili mosa.

8 Tinaije, Tuhane Itrima itere bei ite kane manane mo. Manane mere ite kanele pise ite kane mo, esi untune sasaisa ete ite mo.*

9 Po nete! Raka mimise leke tamata makete esi supu dosa yake le esi lulu saisa rebe imi onore. Tinai, saisa rebe imi onore, Tuhane Ilake imi bei mo po esi noake be mere dosa.

10 Imi rekwa peneke be tuhane tinai more nkena mo kai esi kbasae sae mo. Sepo imi rebe hlaleke ktilire, imi rue kane me otoi kena tatu loko tuhane tinai more, eleki imi kwali betaya rebe imi hlaleke sakesa po esi hleke ktili mosare, esi selu imi rue kane ete mere, hoko esi nehe kena kane manane mere lekwe.

11 Kai ele mere hoko, imi rebe hlaleke ktilire, imi atia sie rebe esi hlaleke ktili more esi maka persaye. Eleyo Kristuse Imatare ete tamata rebe esi hlaleke ktili mosare lekwe.

12 Sepo imi ono dosa ele mere ete imi kwali betaya rebe esi hlaleke ktili more, le imi ono eti esi noake be esi ono dosa hoko sakesa kai imi ono dosa ete Kristuse neka.

13 Sepo bei manane pine eono kwaliku isupu dosa, hoko eti pelare au kane aklaline moneka. Le yapine bei au, eleki kwaliku isupu dosa.

* **8:8** Kena akmenare tamata Korintusaru bokala esi tatu loko tuhane tinai mo. Esi elakaru piasare esi riluke binatane ete tuhane tinai mo. Eleki esi kane binatane mere esi tinaije. Esi lesine piasare esi abelie me pasare hoko tamata esi sable po esi rekwa mo be mere manane lesini rebe rilukele ete tuhane tinai more. Rebai sesi tamata rebe esi hlaleke loko Yesuse mosare esi koti esi ebea rebe esi hlaleke pende kena kane sakesa me otoi kena tatu loko tuhane tinai more. Eleki tamata rebe esi hlaleke esi kane manane mere, esi noake be mula mo le tuhane tinai more esi hlaleke loko more pe.

9

*Pauluse ipaksa tamata kena seli eni makerike
esi beline mo
9:1-23*

¹ Yapine imi betinake saisa rebe au noake be enkenare, au ono lulure saisa mo piseo? Tuhane Ibitike au kena Eni maka ulake. Au selu iteki Tuhane Yesuse Kristuse peneka. Au kerike ete Tuhane, esi hasile imi hlaleke loko Tuhane.

² Masike tamata makete esi naku aure Tuhane Eni maka ulake mo po suke imi naku be aure Tuhane Eni maka ulake hoko au beteke Eni lepataru ete imi eleki imi hlaleke lokoI. Mere Tuhane Itiluke be aure Eni maka ulake.

³ Sepo tamata esi leuke sala ete au, namake au beteke etesi elere:

⁴ Amiki hake kena supu manane bei amiki makerike.

⁵ Sepo auku binasa hoko isupu seli ele mere lekwe. Imi noake yake be ami keri amiki binaru saisa mo kena ami kerike sakesa loko amiki makerike meije. Sakesa neka, Tuhane Yesuse kwaliNisi, Petruse kai maka ulaka maketaru esi keri kai esi binaru lekwe.*

⁶ Imi noake yake be batuke au kai Barnabase pine suke kerike kena nikwa manane.

⁷ Sakesa neka, solalu toine sebeie esi nikwa esi manane ruasi mo. Maka andinu sae iaknane anggure kena eni ndinure eleki esi buaije ikane more sae mo. Maka pialae domba rebe ipialae domba eleki ikinu eni dobare esi susure more sae mo.

* ^{9:5} Kena sou Yunanire, ayate meije kotie Petruse Kepase.

⁸ Saisa rebe au betekele meije lulu piasare tamata esi noakele mo po kena Tuhane Eni lepate rebe Musa ilekire ebeteke ele mere lekwe.

⁹ Kena Musa eni bukua rebe ilekire ebeteke be: “Sape rebe ite pakele kena ekeleke gandum leke sirie esi inaije, lo esi biruije yake. Po sebeie ekane bei gandum mere neka.”[†]

Mere be Alla batuke Ili loko sapire mo,

¹⁰ po mere Ilepa loko ami rebe kerike loko Tuhane Eni makerike. Tinai, leki mere ete ami. Le tamata rebe iandinu kai tamata rebe iandita bei eni gandum, ikerike mere kena ihlaleke be ikane bei esi hasile. Ete amire, ele mere neka.

¹¹ Ami ono imi nati yelu bei Alla Eni Rore me lalemi peneka. Hoko sepo ami supu tanei bei imi, kena seli amiki knatile ete imire, imi noake be mere sala yake.

¹² Sepo tamata makete esi supu hake kena esi supu tanei bei imi, hoko ami lekwe supu hake ela lesi beisi kena supu tanei bei imi.

Po ami pake hake mere mo. Ami tanggune pusue amiki yelu leke lepae Sou Misete kena Kristuse supu lake yake.

¹³ Kwali betaya! Imi rekwa peneka be tamata rebe esi kerike me Tuhane Eni Lumare, esi supu manane bei Tuhane Eni Lumare. Tamata rebe esi layani kena otoi kena pala tenei ete Allare esi supu bei tanei rebe rilukele ete Allare.

¹⁴ Ele mere lekwe, Tuhane Ibeteke peneka be tamata rebe esi lepae Sou Misete, esi supu manane bei esi makerike mere.

¹⁵ Po ete aure, au kotie tamata esi riluke pusue mere ete au kena seli auku knatile mo. Kai au

---

[†] 9:9 Huk. 25:4

nature sulate meije leke imi riluke tanei ete au mo. Yapine au kotie tanei bei imire, auku alasane sae mo kena lalekue ndina le sepo au lepae Sou Misete, au namake tamata esi seli auku knatile mo. Miselesi au mata, bei tamata esi ono yelu rebe eono lelekue ndinare sirikele.

¹⁶ Le au lepae Sou Misete bei Allare, au isike rauaku mo le Tuhane Iulake au. Au supu susate sepo Au lepae Sou Misete mere mo.

¹⁷ Sepo au kerike meije pine bei laleku ruaku hoko au hlaleke kena supu seli. Po lepae Sou Misete meije, suke au lepaele le auku tugase le Tuhane Itiluke au kena makerike meije.

¹⁸ Sepo ele mere, namake riluke saisa kena seli aure? Rebe au supure ere: Lalekue ndina titinai sepo au lepae Sou Misete, au kotie kepene mo kena seli au. Au noake tanei rebe piasare tamata esi kerike kena Tuhane Eni makerike esi supure, namake au rana mo leke au lepae Tuhane Eni lepate esupu lake yake.

¹⁹ Au ono tamata makerike ete sae mo. Masike ele mere po au lulu pusue tamata esi sukare leke au ono saka aure tamata makerike ete pusue tamata. Au ono ele mere leke au ono tamata bokala esi supu hlamate.

²⁰ Au me kai tamata Yahudiaru, au ono saka tamata Yahudi leke au onosi hlaleke loko Kristuse. Le auku hidupe lulu tamata rebe esi lulu hukume rebe Musa ilekire esi hidupe, saka au lulusi. Tinaije au lupe sie rebe esi lulu agamare esi hnaunaru mo. Po au ono ele mere leke au onosi lulu Kristuse.

²¹ Kena au me kai tamata Yahudi more, au ono saka tamata Yahudi mo, rebe esi lulu hukume

rebe Musa ilekire mo. Au ono ele mere leke au onosi lulu Yesuse Kristuse. Po pusue meru elake au bei maka lulu Tuhane eni lepataru mo. Au ono ele mere, au lulu Yesuse Kristuse Eni hnaunaru.

²² Sepo au rue kai tamata rebe esi hlaleke ktili loko Kristuse more au ono saka au hlaleke ktili mo leke au onosi lulu Kristuse. Au ono lupe tamata sia neka leke masike elia lekwe po tamata leini beisi au onosi supu hlamate.

²³ Au ono pusue mere leke tamata esi hlaleke loko Sou Misete bei Allare esi tapa boka kai leke au kai pusue tamata meru esi supu misete bei Tuhane le Sou Misete mere.

*Ite lulu tamata maka balare esi sifate
9:24-27*

²⁴ Kwali betaya! Imi rekwa peneka be, kena balare pusue tamata esi bala, po rebe supu hadiare batuke ile esa neka. Mere sakesa kai imire neka. Imi rekwa tujuane loko Tuhane sakesa kai maka balare ibala titinai leke isupu hadia. Imi lekwe suke atula titinai leke supu hadia rebe Tuhane Irilukele.

²⁵ Tamata rebe ikusu klemane saisa neka, ilati-hane ktili kai iraka nanakwalaije mise titinai leke ilesi, le inoake be namake isupu hadia liute ndete ulu rebe onoe bei bunare. Po takwali mo buna mere endulu. Po ite tahane lale kena sasaisa neka le ite hlalele be namake ite supu hadia rebe Tuhane Irilukele. Hadia mere endulu mo po erue eti pela.

²⁶ Hoko au meije saka tamata rebe ibala loko saisa rebe isupure pise saka klemane bluku lomaije, au bluku palani mo.

²⁷ Aure saka tamata rebe isebeie eni nankwalaije tamata esi tetae leke nanakwalaije ktili, leke namake au supu hadia. Au ono nanakwalakue saka tamata elake iono ete eni tamata makerike. Au ono ele mere leke yapine au lepa loko Tuhane Eni lepate ete tamata yo namake esi muline Tuhane Isuka au mo eleki au supu hadia mo.

10

Hnaune leke ono lupe sie rebe esi tatu loko tuhane tinai more yake

10:1-22

¹ Kwali betaya, imi nete loko akmena iteki ntuanan menaru esi onoe kena esi keu lulu Musare. Esi keure moputire esou lutikesi kai kena esi sabu Meite Lalakwe esi keue kmalane*.

² Pususi keure moputire esou lutikesi kai pususi sabu meite mere saka esi supu baptise kena ono Musa eni maka lulu.

³ Pususi kane manane rebe Tuhane Eni Rore Irilukele.

⁴ Kai pususi kinu kwele rebe Tuhane Eni Rore Irilukele eteise. Kwele mere eboboke bei batu karane. Batu karane mere esi natire Yesuse Kristuse rual rebe Ikeu sakesa kaisi.

⁵ Masike ele mere po sie bokala, Alla Isukasi mo le esi atate lulu Eni sukare mo. Bei mere hoko sie bokala, Alla Ibunusi eti me otoi nsekile lataisu etia-etia neka.

---

* **10:1** Kena Musare, Tuhane Iriluke moputi kena etiluke lalane ete tamata Yahudiaru esi keuele. Moputi mere etiluke be Tuhane Iete mere.

6 Kwali betaya, pusue meru eono conto ete ite leke ite lalema loko yelu neunaru lupe esi onoule yake.

7 Ite ono lupe leini beisi yake rebe esi tatu loko tuhane tinai more. Le kena Alla Eni lepate rebe lekire ebeteke be:

“Bangsa mere esi tamataru esi rue kane kai kinu pela eleki esi mala kena tatu loko esi tuhane tinai more.”[†]

8 Kai ite ono ntasite lupe leini esi onore yake. Esi ono ele mere eti petu esare sie usata butu lua lesini telu (23.000) esi mata.

9 Kai ite teheke Tuhane lupe leini esi onore yake eti niakwe etutusi eleki esi matare.

10 Kai ite muruke lomai lupe leini esi muruke lomaije yake eti malekate maka bunure iluake ibunuise.

11 Pusue meru eono kenasi leke eono conto ete ite leke ite lulusi yake. Kai pusue meru lekilu lekwe leke ite rebe rue kena nusa meije rebe lau mo atiae nere, ite nete lokole.

12 Ele mere hoko imi rebe raka imi atate mo le imi naoke be imi hlaleke ktilire, imi raka mimise yapine imi supu teheke eleki imi tetu.

13 Lalemi kena ono neune sasaisa neka, imi nete be tamata makete lekwe esi supu teheke kena ono ele mere lekwe. Po Alla Itapa imi rame. Itie balaI bei imi mo leke imi tetu kena supu teheke yake. Po kena imi supu teheke, Itiluke lalane ete imi leke imi ktili.

14 Ele mere hoko kwali betaya rebe au okimi, au beteke ete imi be imi raka mimise rame leke tatu loko tuhane tinai more yake.

[†] **10:7** Sir. 32:6

15 Au lepa loko imire saka tamata maka rekwa mise titinaje. Au kotie bei imi be saisa rebe au betekele imi neheke loko mimise.

16 Kena ite kotie trima kasi bei Tuhane kena kinu anggure, ite nete loko Yesuse Kristuse Eni lalakwe. Ite ono mere etiluke be ite esa kai Yesuse Kristuse le bei ite pine ponike Eni lalakwe. Kai kena ite lara rotire leke kane sakesare, mere etiluke ete ite be itere esa kai Kristuse nanakwalaije.

17 Le rotire batuke esa kai ite bokala kane poli roti esa mere, hoko ite nanakwalamaru esa.

18 Kwali betaya! Imi selu tamata Israelaru esi pala tanei ete Tuhane kena otoi mala pala taneije. Eleki esi kane tanei mere sakesa. Mere natire be sie rebe esi kanere esi esa kai Tuhane.

19 Sepo au beteke ele mere, imi noake be saisa rebe tamata esi rilukele ete tuhane tinai more esi untune me yake kai tuhane tinai more eni kbasa me yake.

20 Saisa rebe riluke ete tuhane tinai mo rebe me otoi maka pala taneije mere riluke ete Alla mo po riluke ete ro tiaru. Kai au suka imi lupu kai ro tiaru mo.

21 Imi rebe kinu anggure bei Tuhane Eni obare kai kane Eni rotire pende, imi esa kai Tuhane peneka. Hoko imi kane manane rebe rilukele ete tuhane tinai more yake leke imi esa kai ro tiare yake.

22 Ite nikwa leke Tuhane Iono ite o? Iteki kabasare lesi bei Tuhane Eni kbasare o?

Hnaune kena manane rebe riluke ete tuhane tinai mo rebe esi abeliele pise kanele me tamata esi

lumaru

10:23-11:1

²³ Piasare tamata esi beteke be, “Ite ono saisa neka rebe ite sukare.” Po au beteke ete imi be, “Pusue yelu rebe ite sukare uguna pusulu mo.” Tamata esi beteke be, “Ite ono sasaisa neka rebe ite sukare.” Po au beteke ete imi be, “Ite hlaleke tapa ktilire bei saisa rebe ite sukare mo.”

²⁴ Sebeie sae iono sasaisa lulu eni sukare yake po suke iono sasaisare inoake saisa rebe eono tamata makete esi tapa hlaleke ktili loko Tuhane.

²⁵ Imi kane aklaline saisa neka rebe abeliele me pasare, imi tneu moneka be aklaline mere rilukele ete tuhane tinai more peneka pise mosa pise. Piasare tamata esi tneu ele mere le esi noake be esi kane aklaline mere, esi ono dosa.

²⁶ Le kena Alla Eni lepate rebe lekire ebeteke be:
“Nusa meije kai pusue esi laleije Tuhane Enie.”[‡]

²⁷ Sepo imi supu koti kena kane bei sae rebe ihlaleke loko Tuhane mosa, pine imi lului hoko saisa rebe itolaele, imi kane neka. Imi tneuke moneka be manane meije rilukele ete tuhane tinai more peneka pise mosa pise, leke imi blake ono sala yake.

²⁸ Po sepo sae ibeteke ete imi be, “Manane meije rilukele ete tuhane tinai more esi lesine peneka.” Imi kane yake, suke imi nete be ile rebe ibeteke mere inoake be kane mere sala.

²⁹ Tinai, imi noake mere sala mo, po imi lulu ile rebe ibeteke be mere salare. Po yapine sae bei imi itneu au be, “Le mula pine saisa rebe au onore tamata esi lake au lele?

[‡] **10:26** Isi. 24:1

³⁰ Yo au kane manane mere au kotie trima kasi
loko Alla lele peneka. Tamata makete ilepa tiae
ete au lele yake le au kotie trima kasi bei Alla lele
pende pe.”

³¹ Kwali betaya, saisa rebe imi onoe, imi kanele
pise imi kinue, imi ono pusue meru kena tamata
esi isike Alla.

³² Saisa rebe imi onore, onoe mimise leke imi
ono tamata makete isupu dosa yake. Masike ile
tamata Yahudi pise tamata Yahudi mo pise ile bei
Alla Eni jemate toini lekwe, ono ele mere yake.

³³ Imi lulu auku sifate. Au ruere au ono misete
kena sasaisa neka leke tamata bokala laleisu nd-
ina eleki esi hlaleke loko Tuhanne tapa ktili. Au ono
sasaisare kena auruku misete mo. Lalekue batuke
kena pususi supu hlamate.

11

¹ Imi lulu auku sifate lupe au lekwe lulu Kristuse
Eni sifate.

*Kena ibadare binaru suke esi holmate mokwa-
iaru*

11:2-16

² Kwali betaya, au isike imi le imi nete loko auku
sifate rame kai imi lulu loko hnauna rebe betekelu
ete au eleki au atetukelu ete imire.

³ Po au suka imi rekwa yele esa meije lekwe be:
Mokwaiaru pine esi ono elake ete esi binaru. Kai
Yesuse Kristuse pine iono elake ete mokwaiaru.
Kai Alla pine Iono elake ete Yesuse Kristuse.

⁴ Sepo mokwai sae ikotie loko Alla kai ilepae Alla
Eni lepataru ete tamata bokala pine isou lutike
uluije hoko mere isobue eni elake Yesuse Kristuse.

⁵ Kai sepo bina sae ikotie loko Alla kai ilepae Alla Eni lepataru ete tamata bokala pine isou lutike uluije mo, mere isobue eni mokwai rebe Iono elake eteije. Mere sakesa kai bina rebe ktoli pusue eni buare leke ono asomieni.

⁶ Sepo bina sae isou lutike uluije mo hoko mise lesi ktoli pusue eni buare. Po sepo bina sae koki eni buare pise ktoli eni buare mere ono iasomi. Hoko mise lesi isou uluije.

⁷ Po mokwai sou ulu moneka le lupe Tuhane Eni kbasare ekbasae pusue yelu, mokwaiaru lekwe esi kbasa mei nusa. Kai beini pine tamata esi isike Tuhane. Po binare sou ulu leke tamata esi seluije esi isike eni mokwai.*

⁸ Le akmenare, mokwaije onoi bei bina mo po binare onoi bei mokwai lusuije.

⁹ Kai ono mokwaije kena tapa bina mo po ono binare kena tapa mokwai.

¹⁰ Ele mere hoko binaru suke sou lutike ulu kena aseluke be mokwaiaru esi kbasaesi leke malekatatu laleisu ndina.

¹¹ Po ite rebe esa kai Tuhane pende, bina pise mokwai, ite tapa lomai.

¹² Le masike Tuhane Iono bina memenaije bei mokwai po suike bei mere binaru esi biti mokwai. Kai pusue meru bei Alla.

¹³ Kwali betaya! Au kotie imi noake meije mimise. Bina rebe ikotie loko Alla me tamata bokala oaisu, isou lutike uluije more mere mise mo.

¹⁴ Imi noake, tamata bokala esi beteke be mok-

* ^{11:7} Sepo tamata esi selu bina rebe isou uluije, esi rekwa be bina mere kwakwaeni mo hoko esi holmate eni mokwai.

wai rebe eni buare nanure eono asomi.

¹⁵ Po ete binare isebeie eni buare nanure eono tamata esi isikeni le Tuhane Iriluke buare eteije kena eobi lutike uluije.

¹⁶ Hoko sepo leini esi rare kai lomai loko meije hoko batuke esa pine au beteke ete imi be ami pise Alla Eni jemata maketaru lekwe, amiki piasare ele mere neka makete sae mo.

Jemate toini me kota Korintuse esi kane sakesa kena Tuhane Eni mejare lulu cara tinai mo
11:17-34

¹⁷ Kwali betaya imi, rebe ite beteke mei lopere, au isike imi mo le imi lupuke lomai kena isike Tuhane, imi ono lulu tinaije mo po imi ono tiae.

¹⁸ Le au lene lepate be kena imi lupuke lomai kena isike Tuhane imi larake lomai kai imi rare kai lomai. Hoko meije au lepa lokole. Le au lene imi atete ele mere, eono au noake be yapine rebe au lenele tinai.

¹⁹ Suke imi larake lomaije, ele mere leke nmake ite selu be andia nkena me Alla oaije.

²⁰ Masike ele mere po au isike imi mo le kena imi rue lupuke lomai kena kane sakesa me Tuhane Eni mejare imi ono saka kane kena Tuhane Eni mejare mo.

²¹ Le kena imi kane, sebei sae irana manane ete ruai eti leini esi supu manane moneka yo leini esi kane eti pila kai kinu eti nseli.

²² Imi ono ele mere, imi sobue Alla Eni jemate toinu kai imi ono asomie sie rebe esi sasasai more. Imiluma kena kane kai kinu kenare sae moyo? Au lepa saisa ete imi lekwe? Au isike imi le imi atate mère mo.

23 Le saisa rebe au atetuke ete imire, au supu bei Tuhane rual. Kena kpetu rebe iteki Tuhane Yesuse Isupu kerike nere, Irana roti

24 eleki Ikotie trima kasi bei Alla lele, Ibire roti mere eleki Ibetekke be Mere nanakwalaI rebe esupu susate ete ite. Iulake ite kane ele meije rame leke nete loko Eni matale.

25 Kane pela, Iono ele mere lekwe. Irana anggure kena obare eleki Ibetekke be Anggure mere Eni lalakwe. Mere Alla Eni hnaune beluke kai ite. Suke ponike Eni lalakwe eti Imata mina pine Eni hnaune eonore mere peneka. Pela ite kinu anggure ele mere, ite nete loko Eni matale.

26 Hoko pela ite kane roti kai kinu anggure mere, imi beteke Tuhane Imatare ete tamata makete eti Iluake suike.

27 Ele mere hoko sire pine ikane Tuhane Eni rotire kai ikinu Tuhane Eni anggure kena atate rebe Tuhane Isuka mo hoko mere iono dosa ete Tuhane le iholmate Tuhane nanakwalaIje mo kai Eni lalakwe mo.

28 Hoko kena ikane roti kai kinu anggure mosare, inete mina be inkena pene pibe mosa.

29 Le sire pine ikane roti kai kinu anggure pine inoake be Yesuse Imatare esi guna sae mo kai Yesuse Iriluke nanakwalaIje esi guna sae etei mo, hoko namake pine isupu hukume bei Alla.

30 Ele mere eti bei imire bokala kerakesi kai bokala esi mata peneka.

31 Po sepo ite kane kai kinu mosare ite nete mina be ite nkena pene pise mosa hoko Tuhane Ihukume ite mo.

32 Po sepo meije ite supu hukume bei Tuhane lupe kerake ite mere lupe Iteta ahnau ite leke

ite ono saka tamata nusa meije rebe esi hlaleke
lokoI more yake, eleki namake ite supu hukumane
elake eleki atia ite le poie ite kena otoi susa
titinai eti pelare.

³³ Kwali betaya, ele mere hoko kena imi rue lupu
kena kane kai kinu kena Tuhane Eni mejare, suke
imi namake lomai.

³⁴ Sepo sae tiai sene, hoko ikane me eni luma
mina pine keu kane me Tuhane Eni mejare sa.
Sepo imi rekwa holmate Tuhane Eni mejare kena
imi ibada loko Tuhane, hoko imi supu hukumane
mo.

Auku hnauna makete me sa po namake au lu-
ake loko imi mina pine au betekete ete imi. Imi
namake neka.

12

Kbasa rebe ite supue bei Tuhane Eni Rore *12:1-11*

¹ Kwali betaya, meije au lepa loko kbasa rebe ite
supu bei Tuhane Eni Rore. Au suka imi rekwaet
titinai.

² Imi nete be kena imi rekwa Tuhane mosare,
imi supu umauke eleki imi lulu neka kena tatu
loko tuhana tinai mo rebe ulepa more.

³ Akmenare imi ono ele mere hoko meije au
suka imi rekwa be tamata rebe isupu kbasa bei
Tuhane Eni Rore Ieliare. Tamata rebe isupu
kbasa bei Tuhane Eni Rore, ikutuke Yesuse mo.
Kai tamata rebe ibeteke be, Yesuse mere Tuhane,
batuke rebe isupu kbasa bei Tuhane Eni Rore.

⁴ Kwali betaya, kbasa rebe ite supu bei Tuhane
Eni Rore tetebike po pusure bei Tuhane Eni Ro
esare neka.

5 Iteki makerike kena layani Tuhane tetebike po Tuhane rebe ite kerike etelje batuke esa neka.

6 Kerike kena layani Tuhane cara sasaisa neka po rebe riluke ktiline ete tamata rebe ikerike, batuke Alla rual.

7 Papelake tamatare isupu kbasa bei Tuhane Eni Rore leke ite pusuma supu misete le ite kerike tapa lomai.

8 Le ete sae, isupu kbasa bei Tuhane Eni Rore kena noake mise eleki riluke hnaune rebe mise. Ete sae makete, isupu kbasa bei Tuhane Eni Rore kena ilepae Tuhane, tamata esi natie.

9 Tuhane Eni Ro mere lekwe Iriluke kbasa ete sae kena ihlaleke ktili loko Kristuse, eleyo ete sae makete, Ro mere Iriluke kbasa etei kena iono tamata esi mise bei makerake.

10 Ete sae makete, isupu kbasa bei Tuhane Eni Rore kena ono tanda herane, kai ete sae makete, isupu kbasa kena beteke saisa rebe Tuhane Ibeteke pende. Kai ete sae makete lekwe, isupu kbasa kena rekwa be andia rebe Tuhane Eni Rore Irilukele kai andia rebe mo. Kai ete sae makete lekwe isupu kbasa kena lepa kena soua bei Ro Misete rebe tamata esi nati more kai ete tamata makete lekwe, isupu kbasa kena inati soua bei Ro Misete rebe tamata esi nati more.

11 Pusue meru ite supue bei Tuhane Eni Ro esa mere neka. Papelake tamata sae eri supu kabasa tetebike lulu Tuhane Eni Rore Eni sukare.

*Tamata maka hlaleke loko Tuhane saka
nanakwalama esa*

12:12-31

12 Kwali betaya, ite selu. Iteki lelale me, balama me, mata inama me kai yelu makete lekwe po

pusulu kena nanakwala esa. Sakesa neka ite rebe hlaleke loko Tuhane, ite boka po ite pusuma kena nanakwala esa mere Yesuse Kristuse.

¹³ Le kena baptise itere, masike tamata Yahudi pise tamata Yahudi mo, tamata makerike pise tamata makerike mo, Tuhane Eni Rore Iono ite esa. Mere sakesa kai itere Yesuse Kristuse rual Eni nanakwalje neka. Kai Eni Ro esa mere pine Ikbasae ite lalemaru.

¹⁴ Kwali betaya, selu nanakwalare esa po batuke bei lelale mo, bala mo pise mata ina mo po bei yelu bokala.

¹⁵ Umpama lelale ebeteke be, “Aure bala mo hoko aure otoi bei nanakwalare mo.” Masike ele mere po lelale otoi bei nanakwalare neka.

¹⁶ Kai sepo tinaloije ebeteke be, “Aure mataina mo hoko aure otoi bei nanakwalare mo.” Masike ele mere lekwe po tinaloije otoi bei nanakwalare neka.

¹⁷ Imi noake mina, sepo nanakwalare pusue bei mataina hoko sae ilene mo. Pise nanakwalare pusue bei tinaloi hoko sae iata boi mo.

¹⁸ Ite selu Alla Itolae pusue meru kena nanakwalare. Pusue meru Alla Itolaele kena esi otoi tetebike lulu Eni sukare.

¹⁹ Sepo nanakwalare batuke bei otoi esa hoko mere nanakwala mo.

²⁰ Hoko tinai, ootoi bokala po nanakwalare batuke esa.

²¹ Hoko matainare ebeteke loko balare yake be, “Au perlu ale mo.” Pise ulu buare lekwe ebeteke loko lelale yake be, “Au perlu ale mo.”

²² Otoi bei nanakwala rebe ite noake be ektili more po ite perlue titinai.

23 Kai otoi bei nanakwala rebe ite noake be eguna more, mere otoi bei nanakwala rebe ite selu lokole mise titinaije. Kai otoi bei nanakwala rebe ite suka tamata makete esi selu more ite alike pakiane lutikele.

24 Po otoi bei nanakwala rebe ite selue misere ite selu loko mo. Alla Iature ite nanakwalama meiju mise titinai eti otoi rebe selue mise more ite li lokole mise lesi bei otoi maketaru.

25 Ele mere leke iteki nanakwalamaru larake mo kai ootoi meru ulia loko lomai.

26 Sepo otoi sae eblake kera hoko pusulu blake kera kai sepo otoi sae supu isike hoko pusulu lale ndina.

27 Kwali betaya, imi lekwe ele mere neka. Imi pusuime esa. Hoko imire saka Yesuse Kristuse nanakwalaIje. Imi pusumi makerike tetebike saka ootoi bei nanakwalare.

28 Kai Alla Itiluke sebei sae kai eni makerike. Memenaije Yesuse Eni maka ulakaru, luare maka beteke hnauna rebe ruai lenelu bei Allare, telure maka atetukaru, eleki sie rebe esi ono tanda heranaru, eleki sie rebe esi supu kbasa kena ono tamata esi mise bei makerakaru kai rebe esi tapa tamata makete, maka ature tamata, kai sie rebe esi lepa kena soua bei Ro Misete rebe tamata esi nati mo.

29 Pususi supu kbasa tetebike. Pususi ono Yesuse Eni maka ulake mo, pususi ono nabi mo, pise pususi ono maka atetuke mo. Pususi supu kbasa kena ono tanda herane mo.

30 Pise ono tamata esi mise bei makerake, pise pususi lepa kena soua bei Ro Misete rebe tamata esi natilu more mo, pise pususi supu kbasa kena nati soua bei Ro Misete rebe tamata esi natie more

mo.

³¹ Ele mere hoko imi atula titinai leke imi supu kbasa rebe guna lesi kena tapa sie makete.

Alla Eni Rore Iriluke kbasa ete ite kena oki tamata makete

12:31b-13:13

Meije au beteke ete imi leke imi rekwa kbasa rebe elesi bei kbasa maketaru.

13

¹ Kwali betaya, masike au rekwa pusue tamata esi soua kai malekataru esi soure po sepo au oki tamata makete mo hoko batuke au lepa neka po esи guna sae mo.

² Masike au supu kbasa kena lepa loko yelu rebe Tuhane Iaselukelu eteku kai au nati pusue hnauna nkenala rebe tamata esi noake roma mo, au rekwa pusue yelu kai hlaleke loko Alla titinai eti au ono ulate eheti bei esi lakwaije po sepo au oki tamata makete mo hoko auku guna sasaisa mo.

³ Masike pusue taneia rebe au supure au larakele ete tamata susate kai au riluke nanakwalaku kena palae po sepo au oki tamata makete mo hoko pusue meru esi guna sae ete au mo.

⁴ Tamata rebe ioki tamata makete, tamata mere itahane lale kai laleije mise ete tamata makete, masike tamata makete esi ono tiae etei po iono misete etesi. Lalei loko tamata makete esi yelu mo, iiiske ruai mo kai kwakwaeni mo.

⁵ Eni sifate kai ilepa ete tamata makete mau, iuma tamata makete kena lulu laleije mo. Inasu nunu mo, ihnouke tamata esi sala eteije mo.

6 Tamata rebe ioki tamata makete isusae tamata esi ono neune.

7 Masike sasaisa eono kenai po Itahane. Laleije tiake tamata makete mo po itahane lale ete tamata makete. Kena sasaisa neka, isangka tamata makete be esi ono tiae etei mo. Ihlaleke be namake tamata makete esi ono misete.

8 Oki tamata makete, eti pelare hleke mo. Eleyo pamuli meije tamata leini esi rekwa titinai kena lepae hnauna bei Allare, po tatike pine esi lepae moneka. Kai tamata leini esi lepa kena soua bei Ro Misete rebe tamata esi natilu more po tatike pine esi lepa kena soua meru moneka. Kai tamata leini esi rekwa yelu bokala po tatike pine esi nete lokolu moneka.

9 Le saisa rebe ite rekwaе kai ite lepa loko yelu rebe Tuhane Iaselukeule, po pusue meru nkena mosa.

10 Namake roma petu Tuhane Ipletae itere pine Iono pusulu nkena. Kai saisa rebe ite rekwaе meije namake sirikele le enkena mosare pe.

11 Imi selu, kena au tone sare au lepa saka kwete tone. Au noake saka kwete tone. Po meije aure elake inai peneka, auku maka noake saka kwete tone au hleke peneka. Saka kbasa rebe ite supu bei Alla Eni Rore kena ite mei nusa meije sare.

12 Imi selu, saisa rebe ite noakele kena meije lupe ite selu ite ninuma karimomo kena cermine. Po kena ite kusu surgare, ite rekwa pusulu le ite selu Tuhane. Meije au rekwa pusulu mosa po namake roma ndete surgare au rekwa pusulu saka Alla Irekwa aure.

13 Hoko oani telu me suke ite onolu rame. Meru, hlaleke loko Tuhane rame, saisa rebe ite hlaleke

bei Allare hlalekele rame kai oki lomai rame. Bei telu meru rebe lesire oki lomai.

14

Kbasa maketa rebe ite supu bei Alla Eni Rore 14:1-25

¹ Kwali betaya, suke imi atula titinai kena oki tamata makete. Kai atula kena supu kbasa bei Alla Eni Rore. Atula lesi kena supu kbasa kena lepae Tuhane Eni lepatara rebe Ibetekelu pende leke tamata esi natie.

² Imi atula titinai leke supu kbasa kena lepae Tuhane Eni lepataru le tamata rebe isupu kbasa kena ilepa kena soua bei Ro Misete rebe tamata esi nati more, ilepa kai tamata mo po batuke ilepa kai Alla. Sae inati ilepare mo le Alla Eni Rore Ikbasaeni kena ilepae yelu rebe tamata esi natiule mo batuke Alla rual Inatilu.

³ Po tamata rebe ilepae Alla Eni lepate rebe Ibeteke eteije leke tamata esi natire, eni lepataru esi guna kena ono tamata esi hlaleke ktli, eono lalesi ndina kai eono esi hlaleke tapa ktli rame.

⁴ Hoko tamata rebe ilepa kena soua bei Ro Misete rebe tamata esi nati more batuke eono ruai hlaleke tapa ktli. Po tamata rebe ilepa loko Alla Eni lepataru, itapa jemate toini leke esi hlaleke tapa ktli.

⁵ Kwali betaya, auku sukare imi pusumi ilepa kena soua bei Ro Misete rebe tamata esi nati more. Po mise lesire, imi lepa loko Alla Eni lepataru leke Tamata esi natie. Le Alla Eni lepate rebe lepaele leke tamata esi natire eguna lesi bei lepata rebe ilepaelu kena soua bei Ro Misete rebe tamata esi nati more. Lepa kena soua bei Ro Misete rebe

tamata esi nati more eguna sepo ile rebe ilepare ibeteke esi nature ete jemate toini leke esi maka hlaleke tapa ktili.

⁶ Kwali betaya, imi selu, sepo au luake loko imi pine au lepa kena soua bei Ro Misete rebe tamata esi nati more, esi guna sae ete imi mo. Po sepo Alla Eni lepata rebe Ibetekelu ete aure, au betekelu ete imi pise au atetuke imi loko lalane tinaije, pise au lepa ete imi leke imi noake saisa rebe Tuhane Ionore etapa rame hoko mere eguna ete imi.

⁷ Sakesa neka, lupe alata rebe esi tulei po unasi more, lupe suline kai kecapire, sepo suline hbuele mimise mo pise kecapire klemakele mise mo hoko lagu saisa rebe klemakele tamata esi rekwa mo.

⁸ Makete lekwe, tamata esi lisare hbue trompete po sepo trompete hbuele papalani hoko solalu sae iakneka kena lisa mo.

⁹ Sakesa neka sepo imi lepa kena soua bei Ro Misete rebe tamata esi nati more, imi lepare esi guna sasaisa mo kai elulu lalane tinaije mo.

¹⁰ Imi noake mina! Mei nusa meije soua boka po pusue soua meru esi nati me.

¹¹ Po sepo au nati sou rebe sae ilepa kai au kenare mo hoko aure eni tamata maka luake bei lauke kai ile ete aure ele mere neka. Eleki sae inati lomai mo.

¹² Hoko imi kotie leke supu kbasa kena lepa loko Tuhane Eni lepate rebe Ibetekel pende leke tamata esi rekwa esi nature. Le au selu imi atula titinai kena supu kbasa bei Alla Eni Rore. Po imi atula lesi kena ono jemate toini esi hlaleke tapa ktili le esi nati imi lepare.

¹³ Ele mere hoko tamata rebe ilepa kena soua

bei Ro Misete rebe tamata esi nati more suke ikotie
loko Alla leke Iriluke kbasa etei kena ibetekelaisa
rebe ibetekelaisi nature.

¹⁴ Au beteke ele mere le sepo au pise sae lekwe
ikotie loko Alla kena soua bei Ro Misete rebe
tamata esi nati more, mere Ro Misete Iono ite lepa
bei ite lalema po ite nati saisa rebe ite lepaele mo.

¹⁵ Hoko esi misete ite ono elere: Kena rebai
makete pise otoi makete ite kotie kena sou rebe
ite nati mo po Tuhane rual nature. Kai kena rebai
makete kai otoi makete lekwe ite kotire, ite noake
lokole leke ite nati pusue. Ele mere lekwe, rebai
makete ite menani kena sou rebe ite nati mo, po
rebai makete ite menanire, ite nati saisa rebe ite
menaniele.

¹⁶ Le batuke tamata rebe esi nati saisa rebe
imi beteke kena imi isike Tuhane pine esi beteke
“tinai” (amine).

¹⁷ Imi kotie trima kasi bei Tuhane kena sou rebe
tamata esi nati more, mere mise po esi guna ete
tamata rebe esi lenele sae mo.

¹⁸ Kwali betaya, au kotie trima kasi bei Alla le au
lepa kena soua bei Ro Misete rebe tamata esi nati
more lesi bei imi pusumi.

¹⁹ Po kena lupuke lomai kena isike kai lene loko
Allare, au suka lepa kena lepate matai esa lua
rebe tamata esi nature, mise lesi bei au lepa lepate
mata usate kena usate yo tamata esi nati mo. Au
suka lepa kena sou rebe tamata esi nature leke au
atetuke tamata.

²⁰ Kwali betaya, imi noake kbasa rebe Tuhane
Irilukele ete tamata lupe kwetelaru esi noake
yake. Po imi noakele lupe elake inai esi noake. Imi
noake neune yake.

21 Imi noake loko saisa rebe me Alla Eni lepata
rebe lekire mina! Rebe ebeteke be:

“Tuhane Iombe,

‘Au ono tamata makete esi lepae Auku lep-
ataru

kena esi souaru ete Auku tamataru.

Masike lepa ele mere lekwe

po esi lene lokolu mo.’ ”*

22 Hoko bei Alla Eni lepate mere ite rekwa be
kbasa rebe ite supue kena lepa kena soua bei Ro
Misete rebe tamata esi nati more, mere tanda ete
tamata rebe esi hlaleke more leke esi selu Tuhane
Eni kbasare. Mere ete tamata rebe esi hlaleke
loko Tuhane pende mo. Kai kbasa rebe ite supue
kena lepae Tuhane Eni lepataru leke tamata esi
nature, pake mere ete tamata rebe esi hlaleke loko
Tuhane pende leke esi hlaleke tapa ktili. Mere ete
tamata rebe hlaleke more mo.

23 Ele mere hoko umpama kena jemate toini imi
lupuke lomai eleki imi pusumi lepa kena soua bei
Ro Misete rebe tamata esi nati more, eleki tamata
rebe esi rekwa Tuhane Eni lalane mise mosare
pise tamata rebe esi hlaleke loko Tuhane mosare,
esi kusu me imi otoi maka ibadare kai esi lene imi
lepare hoko namake esi beteke be, “E! Tamata ete
meiju esi make pususi peneka.”

24 Po sepo imi pusumi lepae Alla Eni lepataru
kena erisi souaru, hoko esi tehaike imi, namake
pusue rebe imi betekele etiluke esi dosaru, na-
make esi nete loko esi dosaru hoko esi blake sala
eleki naku esi dosaru.

25 Hnauna bei Alla mere eono tamata esi naku
yelu rebe esi kbunikelu kena laleisu. Kai esi naku

* **14:21** Yes. 28:11-12

be, "Tinai! Alla Ime kai tamata rebe esi hlaleke lokoIje."

*Atate kena ibada
14:26-40*

26 Kwali betaya, suke ite ono elere. Sepo imi lupuke lomai kena isike kai lene loko Allare, papelake tamatare eni kbasa bei Alla me, leini esi menani, leini esi atetuke leke rekwa Tuhane Eni lalane, leini esi beteke Tuhane Eni lepate rebe Ibetekele etesi pende, leini esi lepa kena soua bei Ro Misete rebe tamata esi nati more kai leini esi beteke saisa rebe esi betekele mere esi natire. Po pusue meru imi onolu kena hlaleke loko Tuhane tapa ktili.

27 Sepo sesisi suka lepa kena soua bei Ro Misete rebe tamata esi nati mo, hoko suke batuke sie luaya pise batuke sie telua neka esi lepa seli lomai. Kai suke sae ibeteke saisa rebe esi lepaele esi natire.

28 Sepo sae kena ibeteke esi natire mo hoko sie rebe esi lepa kena soua rebe tamata esi nati mere more suke esi ndene. Esi lepa loko Alla me lalesi neka.

29 Sie luaya pise telua rebe esi lepa loko Alla Eni lepate rebe Ibetekele etesi pende. Esi lepa seli lomai. Yo sie maketaru esi lene lokole eleki esi noake mimise loko saisa rebe esi betekele mere.

30 Po sepo bei sie rebe esi ruere, Alla Iono ile sae irekwa saisa me hoko ikele ilepaele yo ile rebe me ilepare indene.

31 Namake ono ele mere le, imi pusumi rekwa, seli lomai kena lepa loko Tuhane Eni lepataru leke pusue tamata esi supu imi hnaunaru kai pusumi hlaleke loko Tuhane etapa ktili.

³² Imi nete, tamata rebe ibeteke Tuhane Eni lepate itahane lale mimise. Sae ilepa mina pine saē sa.

³³ Le Alla Isuka ono hoha kena lupuke lomaije mo, po Isukare ite ono lulu pusu esi lalane.

Pusue jemata toini imi ono elere,

³⁴ kena jemate toini imi lupuke lomaije, binaru suke esi ndene. Ono esi lepa yake. Po namake esi lene loko esi mokwaiaru. Mere lulu agamare esi aturane.[†]

³⁵ Sepo esi suka rekwa sasaisa hoko esi tneu bei esi mokwaiaru me esi luma. Sepo bina sae ilepa kena lupuke lomaije, mere iono asomie ruai kai eni mokwai.

³⁶ Le mula pine imi lene loko auku lepataru more? Alla Eni lepataru ubei imi mo. Kai batuke ete imi mo.

³⁷ Sepo sae iblake be isupu kbasa kena ibeteke Tuhane Eni lepataru pise isupu kbasa makete bei Alla Eni Rore hoko namake inaku be saisa rebe au lekie meije, Tuhane Ipletae au kena au lekie.

³⁸ Po sepo sae ilene loko auku pleta meije mo hoko imi nete lokoi yake.

³⁹ Ele mere hoko kwali betaya, imi atula kena lepae Alla Eni lepataru. Po tamata rebe esi atula kena lepa kena soua bei Ro Misete rebe tamata esi nati more imi lakesi yake.

⁴⁰ Mahabe imi ono pusue meru mimise kai lulu esi lalane mimise.

[†] **14:34** Tamata leini esi noake ayete meije esi nature elere: Kena jemate toini esi lupuke lomaije, binaru suke esi ndene. Esi lepa mo. Esi ono elake mo. Mere lulu agamare esi aturane.

15

*Yesuse Ikwana suike
15:1-11*

¹ Kwali betaya, meije au suka lepa suike loko Sou Misete bei Alla rebe akmena au betekele ete imire. Kena imi trima Sou Misete mere, eti imi hlaleke loko Kristuse ktili eti roma meije.

² Sepo imi lulu loko Sou Misete rebe au betekele ete imire rame hoko imi hlamate. Po sepo imi hlaleke rame loko Sou Misete rebe au betekele ete imire mo hoko imi maka hlaleke esi guna sasaisa ete imi mo.

³ Saisa rebe au supu bei Tuhane, au beteke suike ete imi: rebe pentine, Yesuse Kristuse Imata le iteki dosaru lulu Alla Eni lepata rebe lekire.

⁴ HnoukeNi peneka po ele petu luare Ikwana suike. Mere lekwe Alla Eni lepata rebe lekire, ebetekele.

⁵ Kena Kristuse Ikwana suike, IaselukeNI ete Petruse, eleki ete Eni maka lulua sie butu esa lesini luaru.*

⁶ Pela bei mere IaselukeNi ete sie rebe esi luluIje sie utana lima lesi. Bei sie rebe esi selui meru sie ilaru esi mata peneka po bokala esi rue eti roma meije sa.

⁷ Eleki IaselukeNi suike ete Yakobuse pine ete pusue Eni maka ulakaru.

⁸ Eleki pamuli lakwai esare, IaselukeNi ete au. Po kena mere au ono susate ete tamata rebe esi hlaleke loko Kristuse hoko sepo au ono Eni maka

* ^{15:5} Kena ayate meije beteke Kristuse Eni maka lulua sie butu esa lesini lua, po kena mere Yudase imata peneka hoko Kristuse batuke IaselukeNi ete Eni maka lulua sie butu esa lesini esa neka.

ulake, au saka kwetele rebe ruelei pusu bulane more.[†]

⁹ Au beteke ele mere le kotie aure Tuhane Eni maka ulake, au blakele saisa mo. Aure Tuhane Eni maka ulake rebe impe lebu lakwai esa bei maka ulaka maketaru. Le au ono susate ete Alla Eni jemate toinu.

¹⁰ Po Alla Iono misete ete au hoko auku sifate le-likele peneka hoko meije au ono Yesuse Eni maka ulake. Kai Alla Eni misete ete aure supu hasile. Au kerike ktili lesi bei maka ulaka maketaru. Mere auku ktiline ruaku mo po mere Alla Iono au ktili kai Ikerike sakesa kai au.

¹¹ Kwali betaya, sepo imi supu Sou Misete bei au pise bei tamata makete rebe ilepae Tuhane Eni lepataru, mere pentine mo po rebe pentine imi persaye saisa rebe ami betekel ete imire.

*Tatike pine Tuhane Iono ite kwana suike
15:12-34*

¹² Ami beteke ete imi be Tuhane Iono Kristuse Ikwana suike. Po mula pine imi leini imi beteke be tamata rebe imata pende ikwana suike monde?

¹³ Sepo Alla Iono tamata rebe imata pende ikwana suike monde tinai hoko Kristuse lekwe, Alla Iono Ikwana suike more neka.

¹⁴ Kai sepo Alla Iono Kristuse Ikwana suike mo hoko sou rebe ami betekel kai imi hlaleke loko Kristuse esi guna sae mo.

¹⁵ Lesi bei mere easeluke be amire tamata nloene le sepo tamata rebe imata pende Alla Iono

---

[†] **15:8** Kena ayate meije Pauluse ilepa ele mere le inoake be isakesa kai maka ulaka maketaru mo, kai inete loko iono susate ete Tuhane Eni jemate toinu po eni sifate roba sosoli eti iono Yesuse Eni maka ulake lekwe.

ikwana suike moneka hoko Kristuse lekwe Alla Iono Ikwana suike moneka. Hoko sepo ami beteke be Alla Iono Kristuse Ikwana suike hoko ami lemake le saisa rebe Alla Ionore.

¹⁶ Le sepo tamata rebe imata pende Alla Ionoi kwana suike monde tinai hoko Kristuse lekwe Alla Iono Ikwana suike moneka.

¹⁷ Sepo Alla Iono Kristuse Ikwana suike mo hoko imi hlaleke loko Kristuse esi untune sasaisa ete imi mo. Mere sakesa kai imi dosaru supu ampune mo, kai namake imi mata eti pela.

¹⁸ Mere sakesa kai tamata rebe ihlaleke loko Kristuse rebe imata pende isupu poie kena otoi susate titinai eti pela.

¹⁹ Kwali betaya, leini esi noake be ite hlaleke loko Kristuse batuke eono untune ete ite mei nusa meije. Sepo mere tinai hoko ite rebe hlaleke loko Kristuse rugi ela titinai. Po mere tinai mo.

²⁰ Alla Iono Kristuse Ikwana suike tinai hoko ite rekwa be tamata rebe esi mata pende, namake Ionosi kwana suike.

²¹ Le tamata mei nusare esi mata le akmenare ile sae me ilene loko Tuhanmo. Ele mere lekwe, tamata rebe esi mata pende Alla Iono esi kwana suike le ile sae makete eni misete.

²² Le pusue tamatare, Adame eni anubu, hoko sakesa kai Adame ilene loko Tuhan Eni hnaune more, namake ite pusuma lului eleki ite mata pusuma. Ele mere lekwe pusue tamata rebe esa kai Yesuse Kristuse pende, Tuhan Ionosi kwana suike.

²³ Po kena kwana suike, kwana lulu lomai. Memenaije Kristuse Ikwana suike. Eleki kena Kristuse Iluake suike, sie rebe esi hlaleke lokoIje, Alla Iono esi kwana suike.

24 Mere pela mina pine nusare kohoe. Kena mere pusue tamata kai roa rebe ukbasa mei nusare, Yesuse Iono ukbasa moneka kai uktili moneka. Eleki Yesuse rebe Iono kamale, Iriluke Eni kbasare ete Amal Alla.

25 Alla Eni rencanare, kena nusare koho mosare, namake Yesuse Kristuse Ikbasa rame eti Inabu pusue Eni musuaru leke esi tatu lokoI.[‡]

26 Yesuse Iono tamata esi mata moneka. Mere musu rebe Inabue pamuli sosolike.

27 Ite rekwa mere le kena Alla Eni lepate rebe lekire ebeteke be:

“Alla Iono pusue tatu lokoI.”[§]

Po Alla rual pine Itatu loko Yesuse Kristuse mo.

28 Po pusue tatu lokoI peneka hoko rual tatu loko Alla rebe Iono pusue tatu loko Yesuse pende. Eleki pusue supu pleta bei Alla rual.

29 Po sepo imi noake be tamata rebe imata pende ikwana suike mo hoko mula pine baptise ile sae kena seli tamata matale rebe baptiseni mosare? Sepo tamata rebe imata pende ikwana suike moneka, hoko esi ono ele mere mo.*

30 Ami rekware tamata matale kwana suike hoko pela olase ami siape kena mata.

31 Kwali betaya, pela petu au supu susate maha ke au mata po au tahane le Sou Misete. Au

[‡] **15:25** Tamata leini esi noake be Yesuse rual nabu Eni musuru, po tamata makete esi noake be Alla Inabu Yesuse Eni musuru eleki esi tatu loko Yesuse.   [§] **15:27** Isi. 8:6   ^{*} **15:29** Kena akmena Pauluse, tamata rebe hlaleke loko Kristuse piasare leini baptisesi seli tamata rebe imata po baptiseni mosare. Pauluse ibeteke mo be baptise ele mere nkena pise sala, batuke ibeteke esi ono ele mere etiluke be esi persaye be namake kena Yesuse Iluake suike tamata matale kwana suike.

beteke mere tinai! Le sakesa kai auku lepate rebe piasare au betekele tinai, au beteke be: Lalekue ndina le imi le imi hlaleke loko iteki Tuhane, Kristuse Yesuse pende.

³² Ite rebe hlaleke loko Kristuse pasti ite kwana suike. Sepo mo hoko au rare kai tamata neuna mei kota Epsuse leke mula, sepo batuke eono untune ete au mei nusa meije. Sepo tamata matale ikwana suike moneka, mise lesire ite lulu lepate matai be:

“Mai ite kane kinu kai ite ono saisa neka rebe ite lalema lokole le bobanure ite matare pe.”[†]

³³ Po esi tinaije ele mere mo. Hoko imi sebeie tamata makete esi lemake imi yake. Imi nete! Imi ono ebeke tamata neune, imi lekwe ono neune.

³⁴ Suke imi raka mimise kai imi ono dosa yanoma. Suke imi asomi be leini bei imire esi rekwa Alla mosa.

Nanakwala beluke rebe ite supue kena kwana suike

15:35-58

³⁵ Tinake tamata leini esi persaye mosa be tamata matale kwana suike hoko esi tneu be, “Tamata ikwana suike elia? Nanakwalare atia peneka hoko kena kwana suike elia?”

³⁶ Tamata rebe esi beteke ele mere, esi boro titinai. Sepo imi atnane bibite kena ndinu, bibite mere ekusu mo sepo imi atnanele mo.

³⁷ Kai bibite rebe imi atnanele mere umpamare gandume inai pise bibite makete lekwe, imi atnane batuke esi inaije neka. Imi atnane esi batajje pise esi loine mo.

[†] **15:32** Yes. 22:13

38 Alla ruaI pine Iono bibite mere esi aine kai
esi loine eliare lulu laleIje. Kai papelake bibite
sasaisa neka Alla Iono esi aine tetebike.

39 Sakesa neka, pusue yelu rebe ukwanare esi
nanakwalaiju sakesa mo. Tamata nanakwalaije
tebikeli, binatanaru esi nanakwalaiju tebikelu,
manuaru esi nanakwalaiju tetebikelu kai ianaru
lekwe esi nanakwalaju tetebikelu.

40 Sakesa neka, yelu rebe undete lanite esi misete
selu tebikelu kai rebe umpe tapele esi misete
selu tebiskeule neka.

41 Lemataije esi hitaije selu tebikeli bei bulane
esi hitaije. Kmalearu lekwe esi hitaije selu
tebikelu. Kmale sae esi hitaije selu tebikeli bei
kmale makete neka.

42 Sakesa neka ete tamata rebe esi mata pende
esi kwana suike. Nanakwala rebe hnoukele, pu-
luele, po nanakwala rebe kwana suike atia mo.

43 Kena nanakwalare hnoukele, nanakwala
mere mise mo le atiae nunu, po kena kwana suike
nanakwalare mise titinai. Nanakwala rebe emata
pende ektili mo po nanakwala rebe ekwana suike
ektili.

44 Nanakwala rebe hnoukele mere nanakwala
bei nusa meije, po kena kwana suike, nanakwala
mere bei Alla Eni Rore esi kbasare. Sakesa neka
nanakwa bei nusa meije me kai nanakwala bei
Allare me lekwe.

45 Kena Alla Eni lepate rebe lekire ebeteke be:
“Alla Itolae tamata memenaije, Adame.
Tamata memenaije ikwana.”‡

Po Yesuse Kristuse rebe kotiNe Adame pa-
mulire, Tuhane Iono Ikwana suike leke tamata

---

‡ 15:45 Atn. 2:7

rebe esi hlaleke lokoIje esi rue kai Alla eti pela.

⁴⁶ Nanakwala rebe Tuhane Irilukele ete ite akmenare nanakwala bei nusa meije. Eleki Iriluke nanakwala rebe pamulire, nanakwala rebe tatike pine rue ndete surgare.

⁴⁷ Adame rebe akmenare Alla Ionoi bei tapele, po Adame rebe pamulire bei ndete surga.

⁴⁸ Tamata mei nusa meije esi rulu bei Adame akmenare neka rebe Alla Ionoi bei tapele, hoko nanakwalasi lupe Adame kena esi rue mei nusa meije. Ele mere lekwe, sie rebe esi esa kai Adame pamulire, rebe Ibei ndete surgare namake esi supu nanakwala kena rue ndete surga.

⁴⁹ Hoko lupe iteki nanakwalama meiju lupe Adame akmenare nanakwalaije neka hoko tatike iteki nanakwala beluke lupe Adame pamulire nanakwalaije.

⁵⁰ Hoko kwali betaya, au beteke ete imi be, nanakwala mei nusa meije kusu kena Tuhane Eni nusa beluke rebe tatike pine Ikbasa lupe Kamale ikbasare mo. Le iteki nanakwalama meiju namake atiae.

⁵¹ Po imi lene loko saisa rebe akmenare tamata esi rekwa mo po pamuli meije beteke etesi peneka be, ite mata pusuma mo po ite pusuma leli.

⁵² Mere eonore nunu titinai kena malekataru hbue trompete pamuli sosolike. Le kena trompete mere esi tuleije, tamata rebe esi matare esi kwana suike. Nanakwalasi rebe kena kwana suike atia moneka. Kai ite rebe mata mosare supu nanakwala beluke.

⁵³ Le iteki nanakwala bei nusa meije, rebe namake mata eleki atiare, eseli kena nanakwala bei ndete surga rebe emata more.

54 Kena nanakwala rebe tatike pine emata kai atiare seli kena nanakwala rebe emata more peneka, kena mere saisa rebe lekie me Alla Eni lepata rebe lekire be:

“Matale sae moneka, ite lesi peneka kai rue eti pela.

55 Namake Alla Itie ite bei pusue yelu rebe uono ite matare, matale ekbasae ite moneka,”§ eonore mere peneka.

56 Saka kalajengkine esi sasune kena esi aluije ekeri matale, ele mere lekwe dosare ekeri ite kena matale. Le agamare esi aturane riluke kbasa ete dosare le bei aturane mere, ite rekwa nkenale kai nsalale.

57 Po ite kotie trima kasi bei Alla le Iampune iteki dosaru baue saisa rebe iteki Tuhane Yesuse Kristuse Ionore hoko ite lesi peneka. Ite mata ite pela moneka.

58 Bei mere hoko au kotie bei kwali betaya imi rebe au oki imire be imi hlaleke ktili rame leke sesi esi keri imi loko lalane tiare yake. Imi kerike loko Tuhane Eni makerike kena lale misete kai muta yake. Le tatike pine imi supu untune elake.

16

Lupuke kepene kena rilukele ete tamata rebe esi hlaleke loko Kristuse

16:1-4

1 Kwali betaya, meije ite lepa loko kepene rebe imi suka rilukele ete tamata rebe esi hlaleke loko Kristuse mpai kota Yerusalem. Au beteke meije leke imi lulu loko saisa rebe au betekele ete jemate toini mpai otoi Galatiare.

² Papelake mikure, suke papela tamatare riluke kepene sebeie lulu isupure. Imi hnouke kepene mere eti au luake, leke kena petu mere perlu lupuke kepene moneka.

³ Namake roma au luake, au ulake tamata rebe imi bitikeni kena ikeri kepene lopai kota Yerusalem kai au leki sulate ete jemate toini esi elake kena beteke ile rebe ikeri kepene.

⁴ Po au selu pine suke au keu hoko au keu sakesa kaini.

*Pauluse eni rencana kena eni makerike
16:5-12*

⁵ Kwali betaya, au noake, au keue otoi Makedonia pine au luake loko imi me kota Korintuse.

⁶ Tinake au rue kai imi petu kuila pise tale ndirine au rue kai imi eti elia mina pine au keu loko otoi rebe au suka keu lokole, leke imi tapa au loko auku lalane.

⁷ Po meije au suka luake loko imi mosa le au suka batuke sili sasanai mo, po sepo Tuhane Iriluke lalane ete au hoko au bei ndi Makedoniare au rue kai imi takwali toto.

⁸ Po meije au rue mei kota Epsuse eti roma pestara na ndinu gandume esi hasile.*

⁹ Le au kerike rame loko Tuhane Eni makerike rebe Iriluke ete au ete meije. Auku makerike meije tamata bokala esi trimae kena misete peneka. Po tamata boka lekwe esi suka ono tiae ete au.

¹⁰ Sepo Timotiuse iluake hoko imi trimai kena misete leke isuka rue kai imi. Le ile lupe aure neka. Ikerike loko Tuhane Eni makerike.

---

* **16:8** Pesta rana ndinu gandume esi hasile, kotiele Pentakosta.

11 Leini esi sobueni yake. Imi tiei kena lale misete leke iluake loko au. Le au namake iluake loko au sakesa kai kwalia maketaru.

12 Yo Apolose, au umai rebai ilaru peneka leke isakesa kai kwalia maketaru kena esi luake selu imi. Po iblakē be petu kena ikeure mere mosa. Namake petu makete pine iluake loko imi sa.

Hnaune pamuli

16:13-24

13 Imi raka mimise. Imi sele bei maka hlaleke yake. Rilami yake po hlaleke titinai.

14 Saisa rebe imi onore, ono kena lale misete.

15 Imi rekwa Stepanuse kai eni luma toine peneka. Siere rebe esi hlaleke loko Kristuse memenai me otoi Akayare. Esi layani Alla Eni tamataru kena lalesi titinai.

16 Au kotie bei imi titinai leke imi lulu tamata lupe mere esi pletare kai tamata makete rebe esi kerike ktili kena Tuhane Eni makerike lupeise.

17 Kena Stepanuse, Portunatuse kai Akaikuse esi luake loko aure, laleku endina titinai. Le esi tapa au seli imi.

18 Esi ono laleku endina peneka lupe esi ono lalemi ndinare. Tamata ele mere suke supu holmate.

19 Jemate toini me pusue otoi Asiare esi beteke hlamate ete imi. Akwila, Priskila kai jemata toini rebe esi lupuke lomai mei esi lumare esi beteke hlamate ete imi le imi esa kai Tuhane peneka.

20 Pusue kwali betaya rebe esi ete meije esi beteke hlamate ete imi. Namake imi beteke hlamate ete lomai kena misete leke lulu cara tinai ete tamata maka hlaleke loko Kristuse.

²¹ Au tapa ete meije, hlamate bei au rebe ruaku lekie, "Hlamate bei au. Pauluse."

²² Tamata rebe esi oki Tuhane more tatike pine sebeie Alla Ihukumesi. Au kotie Tuhane Iluake suike.

²³ Au kotie Tuhane Yesuse Iriluke misete ete imi.

²⁴ Imi pusumi rebe esa kai Kristuse Yesuse pende au oki imi rame.

Hlamate.
Bei Au, *Pauluse*

Janji beluke New Testament in Alune

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Alune

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9786021954034

The New Testament

in Alune

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

b88c8b73-133b-5311-9e3f-c83ba2e2a72a